

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Rigorózní práce :

VÝZNAM ČASU A LHŮT V SOUKROMÉM PRÁVU

-

THE SENSE OF TIME AND TERMS IN PRIVATE LAW

Autor: Mgr. Pavlína Kolátorová
nar. 17.4.1972
Vrchlického 19, 586 01 Jihlava

Konzultant: prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Jihlava 2014

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Jihlava, květen 2014

Za cenné rady a připomínky děkuji zvláště svému konzultantu :

prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc.

OBSAH:

1.	Úvod	5
2.	Úprava římského práva	8
3.	Úprava občanského zákoníku z roku 1811.....	11
4.	Úprava občanského zákoníku ze dne 25. října 1950 č. 141 Sb.....	15
5.	Úprava občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. do r. 1991.....	19
6.	Úprava občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., od 1.1.1992 do 31.12.2013.....	22
7.	Úprava nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. s účinností od 1.1.2014 – současná právní úprava	25
	7.1. Čas jako právní skutečnost	25
	7.2. Lhůty	26
	7.3. Počítání času	29
	7.4. Procesněprávní lhůty	32
8.	Promlčení	36
	8.1. Pojem promlčení	36
	8.2. Promlčecí lhůta	52
	8.2.1. Délka promlčecí lhůty	52
	8.2.2. Počátek promlčecí lhůty	63
	8.2.3. Běh promlčecí lhůty.....	70
	A) Stavění promlčecí lhůty.....	71
	B) Přetržení promlčecí lhůty.....	75
	C) Obnovení nároku	76
	8.3. Účinnost staré a nové právní úpravy	77
	8.4. Právní následky promlčení	77
9.	Prekluze	78
	9.1. Pojem prekluze	78
	9.2. Prekluzivní (propadná) doba	81
	9.3. Prekluze v rodinném právu	91
	9.4. Právní následky prekluze.....	94
10.	Rozlišení promlčení a prekluze.....	95
11.	Vydržení.....	97
	11.1. Řádné a mimořádné vydržení.....	101
	11.2. Základní předpoklady vydržení.....	102
	Resume.....	105
	Abstrakt	108
	Klíčová slova	109
	Seznam použité literatury.....	110

1. ÚVOD :

Od minulosti až do současnosti spojoval prakticky každý právní řád nějaké právní následky s plynutím času. Čas lze tedy bezpochyby považovat za jednu z historicky nejvýznamnějších a nejdůležitějších objektivních právních událostí. Tam, kde právo spojuje s plynutím času právní následky, vyvolává totiž plynutí času vznik, změnu nebo zánik občanskoprávních vztahů.

Čas může mít v soukromém právu význam jako samostatná právní skutečnost nebo jako součást složené právní skutečnosti. S touto právní událostí - s plynutím času - jsou pak velmi úzce spjaty právní instituty promlčení, prekluze a vydržení. Tyto instituty lze vysledovat již v historických právních řádech počínaje právem římským. Lze proto konstatovat, že promlčení (*praescriptio*) i prekluze jsou právními institucemi prakticky stejně starými jako právo samé. Plynutí času má a historicky mělo rovněž velký význam i v případech zániku práva uplynutím doby omezující jeho trvání.

Tato práce je proto věnována především času a plynutí lhůt jako jedné z nejvýznamnějších právních událostí a zabývá se nepopiratelným významem času a lhůt v soukromém právu. Čas je v soukromém právu právně významný buď jako pevně stanovený čas (*datum*) nebo jako čas plynoucí čas (*lhůta*). Nový občanský zákoník důsledně rozlišuje mezi dobami a lhůtami. Dobou se rozumí časový úsek, jehož uplynutím právo nebo povinnost bez dalšího zaniká, aniž je potřeba pro vyvolání tohoto právního následku ještě projevit vůli, takže práva a povinnosti zaniknou prostým uplynutím doby, na kterou byly omezeny. Naopak lhůtou se rozumí časový úsek určený k uplatnění práva (např. u druhé strany, u soudu nebo jiného orgánu). Jak doba, tak lhůta se zpravidla vymezují na určitý počet časových jednotek - dny, týdny, měsíce a roky, přičemž nový občanský zákoník nově stanovuje počítání lhůty nebo doby i v kratších časových jednotkách než jsou dny.

Pro závažnost právních následků spojených s plynutím času, resp. s uplynutím času nebo lhůty je žádoucí pečlivě vymezit nejen samotnou délku lhůty či doby, ale především je nutné přesně určit počátek či konec doby nebo lhůty. Tato práce se proto zabývá i otázkou vymezení počátku běhu lhůt a dob a vymezení určení okamžiku jejich konce. Práce se zabývá i otázkou nepřetržitosti běhu lhůt a dob, tj. otázkou, kdy a za jakých podmínek dochází k přerušení či stavení běhu lhůt a dob.

Práce dále velký prostor poskytuje i institutům, které se od sledované právní události (času) bezprostředně odvíjejí a souvisejí s ní – tedy institutům promlčení, prekluze a vydržení. Práce se zaměřuje jak na stručný historický exkurz - vývoj popsaných institutů, tak na novou právní úpravu a její srovnání se stávající právní úpravou, na popis právní podstaty těchto institutů a závažnost právních důsledků s nimi spojenými.

Právní institut promlčení spočívá v tom, že právo, které nebylo konáno (tzn. uplatněno u soudu) ve lhůtě době stanovené zákonem – ve lhůtě promlčecí, se promlčí a dlužník není povinen plnit. Pokud však dlužník plnil po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil. K promlčení soud přihlédne, jen namítne-li dlužník, že právo je promlčeno.

Nová právní úprava výslovně spojuje s uplynutím promlčecí lhůty zánik povinnosti dlužníka plnit. Promlčení tak již nebude postaveno pouze na principu nepřiznání práv soudem, pokud povinná osoba (dlužník) namítne promlčení po uplynutí promlčecí lhůty. Z hlediska soukromého práva bude významné, že dlužník nebude povinen plnit, zanikne mu tedy povinnost plnit, zůstane mu oprávnění věřiteli plnit.

Nejvýraznější změnou nové právní úpravy promlčení je odstranění duplicity mezi občanským a obchodním zákoníkem a změna terminologie, kdy namísto pojmu „promlčecí doba“ se zavádí termín „promlčecí lhůta“

Na rozdíl od promlčení, kdy právo nezaniká, ale do značné míry se oslabuje možnost jeho úspěšného uplatnění u soudu, prekluzí se rozumí zánik práva, nebylo-li uplatněno v zákonem stanovené prekluzivní době (neuplatnění práva). Po uplynutí této doby se již práva nelze dovolat, právo zanikne. Prekluzivní doba je proto nazývána dobou propadnou – právo propadá a zaniká jako celek, neexistuje ani jako naturální obligace. Dlužník nemůže po uplynutí prekluzivní lhůty svůj dluh dobrovolně splnit, protože by se jednalo o plnění na neexistující dluh – plnění bez právního důvodu. K zániku práva soud přihlíží z úřední povinnosti, tj. i bez námítky dlužníka. Prekluze – zánik práva – je přípustná pouze v případech vyjmenovaných zákonem.

Vydržením rozumíme originální způsob nabytí vlastnického práva k věci přímo ze zákona. Tímto způsobem dochází k nabytí vlastnického práva přímo ze zákona za předpokladu, že držitel je poctivý a vlastnické právo drží po určenou dobu. Vydržením se tedy rozumí nabytí vlastnického práva k věci na základě její držby po dobu stanovenou zákonem. Předpokladem vydržení, tedy vzniku vlastnického práva, podle nového občanského zákoníku, je držba pravá, poctivá a řádná, a to po stanovenou nepřerušenu dobu.

Při vydržení tedy nadále není potřeba k nabytí vlastnictví žádného rozhodnutí, případné soudní rozhodnutí ohledně vydržení práva bude rozhodnutím deklaratorním.

2. ÚPRAVA ŘÍMSKÉHO PRÁVA

Pod vlivem řeckého práva zavedl promlčení žalob již císař Theodosius II. roku 424 n.l.

Tento institut spočíval v zeslabené žalovatelnosti nároku nevykonáním práva po dobu stanovenou právním řádem. Nevykonáním práva se rozuměla věřitelova nečinnost (mlčení oprávněného).

Promlčení žaloby ani jeho zákonné podmínky nebylo možné vyloučit dohodou stran.

Proti žalobě měl žalovaný námitku promlčení, které se mohl vzdát prostě tím, že ji neuplatnil. Proto k promlčení soud nepřihlížel z moci úřední.

Důsledky promlčení byly rozdílné u práv relativních a u práv absolutních. U práv relativních právo zaniklo uplatněním promlčení zcela, to znamená, že nepřetrvávalo ani jako přirozený závazek (naturální obligace). U práv absolutních – jakými je právo vlastnické nebo dědické – zaniklo právo pouze proti odpůrci, proti kterému se žaloba promlčela, avšak proti jiným osobám právo trvalo.

I podle Justiniánova práva zůstalo několik žalob nepromlčitelných:

1. Dílčí žaloby – ale pouze pokud směřovaly k rozdělení společné věci,
2. Žaloba o svobodu,
3. Vindikace kolóna pánem
4. Žaloby o rodinná práva, např. o uznání otcovství.

V nejnovějším římském právu se setkáváme s novým pojetím žalob trvalých a žalob dočasných. Trvalými žalobami byly žaloby promlčitelné nejméně ve třiceti letech. Dočasnými žalobami byly ty, které se promlčovaly ve lhůtách kratších než třicet let. Ve čtyřiceti

letech se podle Justiniána promlčovaly žaloby kostelů a zbožných nadací.

Podmínkou promlčení bylo, že vzešla žalobní možnost, tzn.:

- a) U absolutních práv, např. u práva vlastnického, když nějaká osoba toto právo porušila,
- b) U relativních práv směřujících k opomenutí – když zavázaný jedná proti závazkové povinnosti
- c) U relativních práv směřujících k pozitivnímu jednání – jakmile má věřitel právo žádat okamžité plnění.

Promlčecí lhůta počínala běžet dnem, kdy bylo možné zahájit spor. Počátkem lhůty byl i den, v němž se úřední úkony nekonaly. Poslední den promlčecí lhůty musel projít celý.

Promlčení se přetrhovalo např. zahájením sporu. Přetržení promlčení znamenalo, že proběhlá doba se nepočítala a promlčecí doba musela začít běžet celá znovu.

Promlčení se zastavovalo pro určité překážky, např. na dobu nepřátelského vpádu. Po odpadnutí překážky pokračovala promlčecí doba dále.

Vydržení bylo prastarým zařízením římského práva soukromého. Jednalo se o jeden ze způsobů nabytí vlastnického práva, jehož smyslem bylo odstranit nejistoty ve vlastnických poměrech ve veřejném zájmu. Vydržením se rozumělo nabytí vlastnického práva držbou odůvodněnou a trvajícím po dobu stanovenou právním řádem.

Nejstarším druhem vydržení bylo usucapio (tzv. nejstarší vydržení). Toto vydržení se opíralo o Zákon dvanácti tabulí a bylo zařízením občanského práva. Zakládalo tzv. kviritské vlastnictví. Při pozemcích a stavbách byla vydržecí doba dvouletá a u všech ostatních věcí (tedy u věcí movitých) byla tato doba jednorozční. Nejstarší vydržení (usucapio) se nevztahovalo na provinční pozemky a nebyli ho účastni peregrinové, kteří neměli právo soukromého obchodu (ius commercii). Proto

postupem doby zavedli magistrátové zprvu u provinčních pozemků, pak i u movitostí peregrinů nejdříve obranu a později i žalobu z dlouhodobého držení (*longi temporis praescriptio*). Tím vznikl další druh vydržení vlastnického práva, ovšem nikoli kviritského. Císařskými výnosy z konce druhého století n.l. byla při tomto druhu vydržení stanovena vydržecí doba desetiletá mezi přítomnými v téže obci (*inter praesentes*) a dvacetiletá mezi nepřítomnými (*inter absentes*).

Justinián konstitucí z r. 531 n.l. sloučil řečená vydržení (tj. *usucapio* a *longi temporis praescriptio*) ve vydržení řádné s vydržecí dobou pro movitosti tříletou a pro nemovitosti desetiletou mezi přítomnými v téže provincii a dvacetiletou mezi nepřítomnými. Kromě toho zavedl Justinián r. 528 n.l. tzv. vydržení mimořádné třicetileté a proti zbožným nadacím a kostelům čtyřicetileté.

V náležitostech vydržení se vylíčené druhy vydržení vlastnického práva značně lišily. Základní předpoklady však byly vždy následující:

- a) Věc způsobilá k vydržení
- b) Důvod držby musí být platný a spravedlivý
- c) Dobrá víra držícího
- d) Držba
- e) Uplynutí vydržecí doby

3. ÚPRAVA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Z ROKU 1811

Všeobecný zákonník občanský pro veškeré německé země dědičné ze dne 1. června 1811 č. 946 Sb. z.s.

Rakouský občanský zákoník pojednával o promlčení ve svém třetím díle „O ustanoveních společných právům osobním a právům k věcem“, v kapitole čtvrté (§ 1451 - 1502), v níž jsou zároveň zahrnuta i základní ustanovení o vydržení. Základem obou institutů bylo potvrzení trvajících stavu uplynutím doby.

Promlčením se podle § 1451 rozuměla ztráta práva, které nebylo vykonáno po dobu zákonem stanovenou.

Podle § 1479 se promlčovala práva proti třetím osobám, to znamená :

1. Práva obligační
2. Nároky vzešlé z porušení práv věcných i jiných
3. Věcná práva k věcem cizím

Nepromlčovala se tato práva:

1. Právo vlastnické
2. Práva osobnostní
3. Práva rodinná
4. Právo zástavní k zástavě ruční, pokud věřitel měl zástavu u sebe
5. Nárok na rozdělení společné věci
6. Nárok na obnovu a určení mezí
7. Nárok na zřízení nezbytné cesty
8. Nároky, aby stav knihovny byl uveden do souladu se skutečným stavem právním

Základními podmínkami promlčení bylo:

- a) Nebylo vykonáno právo, které již vykonáno být mohlo
- b) Uplynula promlčecí doba

Ad a) předpokladem uplatnění práva bylo, že objektivně nastala příležitost k výkonu práva. Při právech, která bylo možno vykonat pouze zřídka, bylo k promlčení zapotřebí, aby tato práva nebyla vykonána při třech naskytlých se příležitostech k uplatnění práva. Pokud uplatnění práva stála v cestě nějaká právní překážka, promlčení nepočínalo.

Ad b) Další podmínkou promlčení bylo uplynuté promlčecí doby. Obecná promlčecí doba byla zákonem stanovena na třicet let (§ 1478). Práva osob privilegovaných v § 1472 (osoby právnické vůbec, tedy nejen korporace, ale i nadace) se promlčovala po čtyřiceti letech. Byla-li osoba co do promlčení privilegovaná ve společenství s osobou jinou, měla tato druhá osoba stejnou výhodu. Zákon připouštěl i promlčecí doby kratší.

Pokud se jednalo o práva, jež bylo možno vykonat pouze zřídka (viz. výše), bylo umožněno prodloužení promlčecí doby. Promlčecí dobu nebylo přípustné dohodou účastníků prodloužit, ale zásadně bylo možné jí zkrátit.

Vstoupil-li na místo původně zavázaného jeho právní nástupce, doba již proběhlá ve prospěch jeho právního předchůdce se mu rovněž započítávala. To samé platilo i v případě změny na straně oprávněného.

Vystřídaly-li se jako oprávněné osoby privilegované a neprivilegované, pak do čtyřicetileté promlčecí doby svědčící osobě privilegované se započítávaly čtyři třetiny již proběhlé doby proti osobě neprivilegované, a do třicetileté lhůty svědčící osobě neprivilegované tři čtvrtiny doby již proběhlé proti osobě privilegované.

Stavení promlčení znamenalo:

- a) Promlčecí doba po určitý čas nezačala běžet, ačkoli jinak tu podmínky byly dány
- b) Průběh promlčení se zastavil a neběžel, pokud trvala určitá překážka a
- c) Promlčecí doba neskončila dříve než po uplynutí stanovené doby po tom, co byla odstraněna určitá překážka.

Zákon s určitými skutečnostmi spojoval ten následek, že k proběhlé promlčecí lhůtě se nepřihlíželo a promlčení muselo začít běžet znovu. V tomto případě se jednalo o přetržení promlčení. Přetržení promlčení nastávalo:

- a) Výkonem práva
- b) Uznáním práva, a to výslovně nebo mlčky
- c) Podáním žaloby a řádným pokračováním ve sporu.

Promlčení se nebylo možné dopředu vzdát. Bylo však přípustné vzdát se již dovršeného promlčení, a to buď výslovně, nebo mlčky. K promlčení se nepřihlíželo z úřední povinnosti. Zaplatil-li však dlužník promlčenou pohledávku (např. omylem), nejednalo se o plnění bez právního důvodu a dlužník tedy nemohl vymáhat vrácení již plněného. Právním následkem promlčení byla ztráta práva. Pokud tedy bylo promlčení dovršeno, zavázaný mohl požadovat výmaz promlčeného práva nebo byl oprávněn vymáhat anulování práva, které dosud náleželo oprávněnému, včetně anulování listin, jež o právu byly zřízeny.

Prekluzí se podle § 1449 rozuměla práva dočasná, tzn. taková, která zanikala, uplynula-li doba, na kterou byla omezena posledním pořízením, smlouvou, soudcovským výrokem nebo zákonem.

Posledním pořizem nebo smlouvou bylo možné zřídít například na libovolnou dobu právo požívací nebo rentové, soudce mohl svým výrokem přikázat někomu, aby něco po určitou dobu plnil, a také v zákonech samotných se objevovala práva omezená na určitou dobu.

Práva dočasná po stanovené době zanikala bez ohledu na to, zda byla vykonávána nebo ne.

4. ÚPRAVA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU ZE DNE 25. ŘÍJNA 1950 Č. 141 SB.

Úprava promlčení po r. 1950 byla značně nejednotná a roztržitá, neboť ustanovení občanského zákoníku se vztahovala pouze na závazkové právní poměry mezi občany navzájem a mezi občany na jedné straně a tzv. organizacemi socialistického sektoru na straně druhé. V poměru mezi organizacemi socialistického sektoru platilo ustanovení občanského zákoníku pouze pro věcněprávní poměry, ovšem pouze v případech, že promlčení vůbec bylo možné. Jinak byla tato problematika upravena zvláštním předpisem.

Podle § 86 odst. 1 občanského zákoníku z r. 1950 se právo promlčelo, nebylo-li vykonáno v době zákonem vyměřené.

Promlčení však nezpůsobovalo zánik práva, nýbrž jen to, že oprávněný se nemohl s úspěchem domoci svého práva, jestliže se druhá strana promlčení dovolala, což bylo možné námitkou proti žalobě. K promlčení se nehledělo z úřední povinnosti – to znamenalo, že pokud žalovaná strana nevnese námitku promlčení, musel ji soud odsoudit. Závazek odpovídající promlčenému právu promlčením nezankuloval, nýbrž trval dále jako tzv. závazek (obligace) naturální. Byla-li tedy promlčená pohledávka zaplácena (třeba i v omylu, že ještě promlčena není), nebylo možné žádat zpět to, co bylo plněno.

Zvláštním případem bylo promlčení práva vlastnického, kdy zanikala nejen možnost právo uplatnit, ale výjimečně i právo samé. Promlčení práva vlastnického bylo totiž spjato s vydržením, tedy právo vlastnické se nepromlčelo, pokud ho nenabyl vydržením někdo jiný.

Podle občanského zákoníku č. 141/50 Sb., se promlčovala tato práva:

- a) Práva majetková
- b) Práva tzv. socialistických právnických osob, která nebyla nezczitelná, např.:

- právo požadovat na dlužníkovi splnění povinnosti z právního poměru závazkového
- vlastnické právo k věcem, které tvořily předmět tzv. socialistického vlastnictví, pokud se jednalo o věci, které nebyly nezcizitelné, a někdo k takovéto věci vydržel vlastnické právo

Nepromlčovala se tato práva:

- a) práva osobní z rodinných poměrů (např. rodičovská moc)
- b) tzv. nezcizitelná práva socialistických právnických osob
- c) vlastnické právo k nezcizitelným věcem, které se nacházely v socialistickém vlastnictví.

Obecná promlčecí doba podle občanského zákoníku z r. 1950 byl tříletá. Delší promlčecí dobu, a to desetiletou, stanovil zákoník pro práva zapsaná v knize pozemkové nebo železniční, pro nároky přiznané rozhodnutím soudu, úřadu nebo orgánu státní správy, které nabylo právní moci, a pro pohledávky dlužníkem uznané. I v těchto případech však platila obecná (tříletá) promlčecí doba pro práva odpovídající věcným břemenům a pro pohledávky opětujících se plnění.

Kratší doby promlčení stanovil občanský zákoník v případech:

1. Nároků proti prokuristovi nebo jinému podnikovému zmocněnci z jednání proti zákazu soutěže
2. Nároků podle ustanovení o nekalé soutěži
3. Nároků proti zasilateli nebo dopravci pro úplnou nebo částečnou ztrátu, poškození nebo opožděné dodání zasílaných věcí

Promlčecí doba počínala, jakmile právo mohlo být vykonáno poprvé, tj. zpravidla od té doby, kdy oprávněný mohl podat žalobu za účelem uplatnění svého práva. Možnost podání žaloby nebyla rozhodující pro počátek promlčecí doby, jednalo-li se o právo něco konat: zde stačilo, že oprávněný nevykonával své právo.

Promlčení se nebylo možné předem vzdát, ani nebylo možné sjednat delší promlčecí dobu, než jaká byla stanovena zákonem. Naopak, sjednat kratší promlčecí dobu bylo přípustné.

Běh promlčecí doby nebyl dotčen, došlo-li během ní ke změně osob, jichž se promlčení týkalo.

Pod pojem stavení promlčení zahrnoval občanský zákoník tři případy:

1. Promlčení pro určité případy nemohlo počít, ačkoli jinak tu předpoklady byly dány,
2. Promlčení již započaté a dále probíhající nemohlo skončit, dokud neuplynula určitá doba poté, kdy překážka pominula,
3. Promlčení již započaté se zastavovalo, tedy neprobíhalo dále, dokud důvod stavení promlčení trval. Jakmile však tento důvod odpadnul, pokračovalo dále promlčení tak, že se sčítaly doby uplynulé před nastoupením důvodu stavení a po jeho odpadnutí.

Dokud celá promlčecí doba neproběhla, mohly nastat skutečnosti, se kterými zákon spojoval ten následek, že doba uplynulá se vůbec nepočítala a promlčení muselo začít zcela znovu. Jednalo se o přerušení promlčení.

Promlčení se přerušovalo tehdy, jestliže:

1. Právo bylo vykonáno
2. Zavázaný svůj závazek před uplynutím promlčecí doby uznal, v tomto případě začala běžet promlčecí lhůta nová
3. Oprávněný se v době promlčení domáhal nároku a v soudním řízení náležitě pokračoval.

Rozdíl mezi promlčením a prekluzí:

O lhůty prekluzivní (propadné) se jednalo tehdy, pokud nějaké právo bylo již předem omezeno zákonem co do trvání na určitou dobu, anebo pokud bylo stanoveno, že do určité doby musí nastat určitá událost (např. výtka nebo oznámení), aby právo zůstalo zachováno.

Základní rozdíly mezi lhůtami promlčecími a lhůtami prekluzivními bylo zejména:

- a) Při prekluzi zanikalo samo právo, takže nepřetrvávalo ani jako tzv. naturální obligace. Byla-li tedy prekludovaná pohledávka zaplacená, bylo možné žádat vrácení již zaplaceného zpět.
- b) Soud k prekluzi přihlížel z úřední povinnosti.
- c) Prodloužení prekluzivních lhůt bylo přípustné.
- d) Přerušování ani stavení se u lhůt prekluzivních nepřipouštělo.

Vydržení:

Vydržením nabýval vlastnické právo oprávněný držitel, který věc movitou držel nepřetržitě tři roky a věc nemovitou deset let. Základními podmínkami vydržení bylo:

- a) Držba (tedy nepostačovala detence)
- b) Držba musela být oprávněná. Držitel musel být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc náleží, a to po celou vydržecí dobu. Změnil-li se držitel původně oprávněný v neoprávněného, nemohl již věc vydržet. Kdo nabyl oprávněné držby od držitele oprávněného, mohl si vydržecí dobu předchůdce započít. V pochybnostech platila právní domněnka, že držba je oprávněná.
- c) Způsobilý předmět:

Vydržením nebylo možné nabýt vlastnictví k tzv. nezcizitelným věcem, které byly v socialistickém vlastnictví.

Vydržením bylo možné nabýt nejen práva vlastnického, ale i jiných věcných práv odpovídajících věcným břemenům.

5. ÚPRAVA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Č. 40/1964 Sb. do r. 1991

Občanský zákoník z r. 1964 definoval promlčení v § 100 odst. 1 jako uplynutí doby stanovené v zákoně pro vykonání práva, aniž právo bylo vykonáno, následkem čehož povinný subjekt mohl čelit uplatnění práva před soudem námitkou promlčení, takže soud nemohl oprávněnému právo přiznat.

Funkcí promlčení bylo ulehčení obrany povinného subjektu proti právům, která dlouho trvala a o nichž se proto dalo předpokládat, že již zanikla nebo mohla zaniknout.

Předmětem promlčení nebyla všechna práva.

Nepromlčovala se:

- Osobní práva
  - o právo na ochranu osobnosti, zejména na ochranu života a zdraví, občanské cti a jména
  - o Právo na ochranu písemností osobní povahy, podobizen, obrazových snímků a zvukových záznamů
- Osobní a osobněmajetková práva k literárním, vědeckým a uměleckým dílům, objevům, vynálezům a průmyslovým vzorům
- Majetková práva
  - o vlastnické právo
  - o Právo osobního užívání bytů a pozemků
  - o Omezení převodu nemovitosti
  - o Práva z vkladů na vkladní knížce anebo na běžném účtu, pokud vkladový vztah trval

Všetchna ostatní majetková práva se promlčovala.

Promlčecí lhůta běžela ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé, tj. zpravidla ode dne, kdy nárok mohl být poprvé uplatněn u soudu. Délka promlčecí doby nebyla stanovena jednotně. Obecná promlčecí doba byla tříletá. Občanský zákoník vzhledem k různé povaze a významu práv stanovil také promlčecí doby buď kratší anebo delší. Zákonem stanovené promlčecí doby mohli účastníci smluvně upravit odchýlným způsobem jen v omezené míře. Zkrácení zákonné promlčecí doby bylo přípustné. Prodloužení promlčecí doby bylo sice také možné, ale v tomto případě nesměla celková promlčecí lhůta (spolu se zákonnou) přesáhnout patnáct let.

Změna v osobě oprávněného nebo povinného neměla vliv na běh promlčecí doby.

Běh promlčecí doby mohl být ovlivněn různým způsobem a s různými účinky.

Občanský zákoník rozlišoval tři situace, kdy docházelo ke stavení promlčení:

1. V některých případech promlčení nepočínalo, přestože předpoklady byly dány,
2. V případech, kdy nastala zákonem předvídaná překážka, se běh promlčecí doby dočasně zastavil a po určité době neběžel a
3. Běh promlčecí doby neskončil, dokud neodpadla překážka, která tomu podle zákona bránila.

Přerušování promlčení znamenalo, že část doby, která již uběhla, se stávala právně naprosto bezvýznamnou a promlčení muselo počít zcela znovu. Přerušování promlčení nastávalo tehdy, pokud:

1. Právo bylo přiznáno pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného příslušného orgánu,
2. V promlčecí době došlo k písemnému uznání práva povinným subjektem, a to co do důvodu i výše.

Následky promlčení byly tyto:

1. Promlčením právo samo nezanikalo,
2. Promlčením vznikalo povinnému subjektu právo na námitku promlčení, jehož vykonáním mohl zabránit přiznání práva soudem
3. Přestože právo nezanikalo, závažně se oslabovalo, protože nárok se stával podmíněným

Následků promlčení se povinný subjekt nemohl předem vzdát. Bylo ovšem možné vzdát se následků promlčení, jakmile nastaly. Nejjednodušším způsobem jejich vzdání se bylo to, že se povinný subjekt promlčení nedovolal.

Prekluzí se rozuměl zánik práva, nebylo-li vykonáno v prekluzivní (propadné) lhůtě. Zániku práva tedy bylo možné zabránit jeho uplatněním při plynutí propadné lhůty.

Prekluzivní lhůty byly charakterizovány především těmito znaky:

- Jejich uplynutím nastal zánik práva
- K propadné lhůtě přihlížel soud i bez návrhu
- Tyto lhůty nebylo možné prodloužit
- Jejich běh se nepřerušoval ani nezastavoval

Propadné lhůty byly v občanském právu vcelku výjimečné a musely být zákonem výslovně stanoveny.

Občanský zákoník z r. 1964 neupravoval institut vydržení. Důvodová zpráva ke kapitole osmé odůvodňovala upuštění od úpravy této instituce tím, že *„takovéto nabývání práv je v rozporu s pravidly socialistického soužití“*. Vydržení však přesto bylo upraveno v zákoníku mezinárodního obchodu. Charakterizoval ho jako původním způsobem nabytí vlastnického práva na základě oprávněné držby trvajících nepřetržitě po tři léta.

6. ÚPRAVA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Č. 40/1964 Sb. OD 1.1.1992 DO 31.12.2013

Po velké novele z roku 1991 bylo promlčení nadále definováno v § 100, odst. 1 občanského zákoníku takto: právo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené. K promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat.

Funkcí promlčení bylo nadále ulehčení obrany dlužníka proti dlouhotrvajícím právům, o nichž se dalo předpokládat, že již zanikla nebo zaniknout mohla.

Ani podle novelizované úpravy nebyla předmětem promlčení všechna práva.

Nepromlčovala se:

- Vlastnická práva
- Právo spoluvlastníka na zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví
- Právo ze zástavní smlouvy, pokud trvalo zajištění pohledávky
- Práva z vkladů na vkladních knížkách nebo na jiných formách vkladů a běžných účtech, pokud vkladový vztah trval
- Osobní (osobnostní) práva
  - o Všeobecná osobnostní práva (právo na ochranu osobnosti, zejména na ochranu života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, jména a projevů osobní povahy)
  - o Zvláštní osobnostní práva (Právo na ochranu autorství, právo určit dílo k uveřejnění, právo na nedotknutelnost díla)

- Právo na výživné jako celek (jednalo se o právo osobní povahy, jednotlivá opětuující se plnění výživného se však promlčovala)

Všechna ostatní majetková práva se promlčovala.

Promlčecí lhůta běžela ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé, tj. zpravidla ode dne, kdy nárok mohl být poprvé uplatněn u soudu. Obecná promlčecí doba byla tříletá, tato délka platila všude tam, kde zákon nepočítal se zvláštní delší či kratší promlčecí dobou. Délka promlčecí lhůty byla stanovena kogentně a strany si jinou délku promlčecí doby ujednat nemohly. Změna v osobě oprávněného nebo povinného neměla vliv na běh promlčecí doby.

Občanský zákoník nadále rozlišoval tři situace, kdy docházelo ke stavení promlčení:

1. V některých případech promlčení nepočínalo, přestože předpoklady byly dány,
2. V případech, kdy nastala zákonem předvídaná překážka, se běh promlčecí doby dočasně zastavil a po určitou dobu neběžel a
3. Běh promlčecí doby neskončil, dokud neodpadla překážka, která tomu podle zákona bránila.

Přerušení promlčení znamenalo, že část doby, která již uběhla, se stávala právně naprosto bezvýznamnou a promlčení muselo počít zcela znovu. Přerušení promlčení nastávalo tehdy, pokud:

1. Právo bylo přiznáno pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného příslušného orgánu,
2. V promlčecí době došlo k písemnému uznání práva povinným subjektem, a to co do důvodu i výše.

Následky promlčení byly tyto:

1. Promlčením právo samo nezanikalo,
2. Promlčením vznikalo povinnému subjektu právo na námitku promlčení, jehož vykonáním mohl zabránit přiznání práva soudem
3. Přestože právo nezanikalo, závažně se oslabovalo, protože nárok se stával podmíněným (tzv. „naturální obligace“)

Následků promlčení se povinný subjekt nemohl předem vzdát. Bylo možné vzdát se následků promlčení, jakmile nastaly, a to prostě tím, že povinný subjekt námitku promlčení nevznesl a promlčení se nedovolal.

Prekluzí se rozuměl zánik práva, nebylo-li vykonáno v prekluzivní (propadné) lhůtě. Zániku práva tedy bylo možné zabránit jeho uplatněním při plynutí propadné lhůty.

Prekluzivní lhůty byly charakterizovány především těmito znaky:

- Jejich uplynutím nastal zánik práva
- K propadné lhůtě přihlížel soud i bez návrhu
- Tyto lhůty nebylo možné prodloužit
- Jejich běh se nepřerušoval ani nezastavoval

Propadné lhůty byly v občanském právu vcelku výjimečné a musely být zákonem výslovně stanoveny.

Velkou novelou (zákon č. 509/1991 Sb.) z r. 1991 se do občanského zákoníku vrátil institut vydržení jako jednoho ze způsobů originárního nabytí vlastnického práva. K nabytí vlastnického práva tímto způsobem docházelo přímo ze zákona, za předpokladu, že držba byla oprávněná, trvající nepřetržitě stanovenou dobu a byl zde způsobilý předmět vydržení. Při vydržení nebylo potřeba k nabytí vlastnictví žádného rozhodnutí, v případě soudního sporu z důvodu sporného plnění podmínek vydržení vydal soud rozhodnutí, které bylo rozhodnutím deklaratorním. K vydržení bylo soudem či jiným orgánem přihlíženo ex offio, nebylo tedy nutné, aby se oprávněný vydržení dovolával.

7. ÚPRAVA NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU Č. 89/2012 S ÚČINNOSTÍ OD 1.1.2014 – SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

7.1. ČAS JAKO PRÁVNÍ SKUTEČNOST:

Jak již bylo řečeno v úvodu této práce, mezi významné právní skutečnosti (události) patří také čas. Čas, respektive jeho plynutí, řadíme mezi objektivní právní skutečnosti, tedy takové právní skutečnosti, které nelze lidským chováním ovlivnit a které jsou na tomto chování nezávislé. Lze téměř s jistotou tvrdit, že nejenom český právní řád, ale pravděpodobně žádný právní systém se neobejde bez institutů, které spojují právní následky s uplynutím určitého časového úseku, popřípadě se skutečností, že nastane určité datum. Čas bývá považován dokonce za nejdůležitější objektivní právní skutečnost (událost), z tohoto důvodu mu zákonodárce věnoval v dosavadní právní úpravě poměrně velkou pozornost a v nové právní úpravě tuto pozornost ještě rozšiřuje.

Rozhodnutí Ústavního soudu č.j. ÚS 33/97 ze dne 17.12.1997: *„Mezi obecně uznávané právní principy patří v oblasti práva ústavního pravidla počítání času, jak jsou v evropském právním myšlení srozumitelně a smysluplně vymezena od dob římských“*.

Zákonodárce stanovením lhůt motivuje subjekty právních vztahů k tomu, aby o svá práva řádně dbali a hájili je. A v případě, pokud tak neučiní nebo učiní až po uplynutí stanovené lhůty, musí počítat s tím, že mohou nastat nebo nastanou zákonem předpokládané a pro ně mnohdy nepříznivé následky, které jsou mnohdy již nezvratitelné.

Problematika významu času zahrnuje v podstatě tři dílčí okruhy:

- 1.) jaké právní následky s plynutím času ve vztahu ke konkrétním právům a povinnostem spojit,
- 2.) jak má být plynutí času počítáno,

3.) s jak dlouhou dobou má být nástup konkrétních právních účinků plynutí času spojen

Pod pojmem čas rozumíme:

1) pevně stanovený čas (datum),

2) časový úsek, který je určen tak, že je stanoven jeho počátek a jeho konec – potom hovoříme o lhůtě nebo o době. Jak již bylo řečeno výše, nový občanský zákoník na rozdíl od stávající úpravy důsledně rozlišuje mezi dobami a lhůtami :

dobou se rozumí časový úsek, jehož uplynutím právo nebo povinnost bez dalšího zaniká, aniž je potřeba pro vyvolání tohoto právního následku ještě projevit vůli, takže práva a povinnosti zaniknou prostým uplynutím doby, na kterou byly omezeny,

lhůtou se rozumí časový úsek určený k uplatnění práva (např. u druhé strany, u soudu nebo jiného orgánu).

Někdy bývá uváděn i další význam pojmu čas, a to dovršení určitého času – například dospělost pohledávky, dosažení zletilosti.

7.2. LHŮTY:

Lhůta může být určena právním předpisem (například u promlčení, vydržení), rozhodnutím státního orgánu na základě zákona (lhůta, ve které se má účastník vyjádřit ve smyslu ustanovení §114b občanského soudního řádu), dohodou účastníků (lhůta k plnění), nebo jednostranným právním úkonem. V tomto pevně určeném časovém úseku je třeba „něco vykonat (nekonat), aby byly způsobeny určité právní následky, anebo aby některé právní následky nenastaly“.

Význam lhůt spočívá v tom, že brání příliš dlouhému trvání práv a povinností, které je nežádoucí jak v zájmu právní jistoty občanů, tak i z hlediska procesního. Tohoto cíle lhůty dosahují zejména tím, že nutí subjekty občanskoprávních oprávnění, aby svá práva vykonaly v rozumné době, a stanoví pro ně nepříznivé důsledky, zůstanou-li ve

lhůtě nečinné. Dané právo je tak potřeba vykonat ve stanovené době (například uplatnit odpovědnost za vady, podat odvolání, přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení), a v případě, že tak dotčený subjekt (ne)učiní, nastávají předpokládané a často již nezvratné právní následky. Tím dochází k motivaci subjektů právních vztahů, aby se o svá práva řádně staraly.

Zároveň je však v právní úpravě lhůt patrný velký vliv zásady právní jistoty, neboť poté, co lhůta uplynula, aniž by subjekt vykonal své právo, nastávají v právní normě stanovené následky – dochází ke změně vlastnictví u vydržení, nárok se stává podmíněným u promlčení, rozhodnutí nabývá právní moci u odvolání aj.

Časová lhůta v zájmu právní jistoty subjektů právního vztahu omezuje jeho existenci, resp. existenci některých subjektivních práv na dobu určitou (právo dočasného užívání ubytovacího zařízení). Na rozdíl od nich nejsou jiná subjektivní práva časově omezena (vlastnické právo). Zánik subjektivního práva uplynutím doby lze stanovit buď absolutně - pak hovoříme o tzv. prekluzivní lhůtě a zániku práva (např. garanční lhůta) nebo relativně – tzv. promlčecí lhůta. Zákonodárce se tak pomocí stanovení lhůt snaží zabránit nevyjasněným právním vztahům. Je nutno si uvědomit, že po uplynutí delší doby se značně snižuje pravděpodobnost, že v případě sporu bude rozhodnuto správně, neboť postupem času je stále těžší unést důkazní břemeno.

Lhůty rozlišujeme především na lhůty hmotněprávní (např. promlčení) a na lhůty procesní (lhůta k podání odvolání, dovolání).

Lhůty hmotněprávní jsou zpravidla stanoveny předpisy práva hmotného (občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích), lhůty procesní jsou zpravidla stanoveny předpisy práva procesního (občanský soudní řád, správní řád, správní řád soudní).

Hmotněprávní lhůty působí právní následky v oblasti občanského práva hmotného (např. zánik závazku). Jde o lhůty stanovené k uplatnění práva opírajícího se o hmotněprávní ustanovení (podání žaloby na náhradu škody).

Zmeškání hmotněprávní lhůty nelze prominout, protože jejím uplynutím právo buď ze zákona zaniká, nebo mu po uplatnění námitky promlčení nemůže být přiznána soudní ochrana.

Procesněprávní lhůty mají pouze význam procesní, aniž by působily též právní následky v oblasti práva hmotného, jedná se o lhůty k učinění určitého úkonu v řízení.

Hmotněprávní lhůta je splněna tehdy, je-li poslední den lhůty podání doručeno adresátovi, nepostačí pouze podání na poštu.

Naopak procesní lhůta je dle ustanovení § 57 odst. 3 občanského soudního řádu zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit.

Zmeškání procesněprávní lhůty lze ve výjimečných případech prominout, kromě případů, kdy to zákon výslovně zakazuje.

Lhůty lze dále dělit na lhůty zákonné, smluvní a soudcovské.

Lhůty zákonné jsou, jak vyplývá již z jejich označení, stanoveny zákonem (promlčení, vydržení).

Naproti tomu lhůty smluvní jsou stanoveny právním úkonem účastníků právních vztahů (lhůta k plnění, doba trvání nájmu).

Některé zákonné lhůty platí podpůrně a lze je právním úkonem změnit, jako například výpovědní dobu u nájmu a podnájmu nebytových prostor. V takovém případě má přednost smluvní určení doby před zákonným. Na rozdíl od lhůt zákonných mohou být takto lhůty stanovené dohodou účastníků měněny.

U lhůt procesních pak rozlišujeme lhůty zákonné a soudcovské. Zákonné lhůty byly popsány výše, v občanském právu procesním se

jedná např. o lhůtu pro podání odvolání, lhůtu pro podání odporu proti platebnímu rozkazu. Jedná se o lhůty, které jsou stanoveny zákonem a nelze je měnit rozhodnutím soudu. Výjimku z tohoto pravidla tvoří takové zákonné lhůty, které platí podpůrně (např. lhůta pariční - § 160 odst. 1 občanského soudního řádu, kterou lze stanovit delší, nikoliv však kratší než 3 dny). Zmeškání zákonné procesní lhůty může být prominuto.

Soudcovské lhůty jsou oproti tomu lhůty, které určuje soud, a to v souladu s oprávněním daným mu zákonem (viz např. § 43 odst. 1 občanského soudního řádu – soud určí lhůtu k doplnění nebo opravě podání). Vzhledem ke skutečnosti, že tyto lhůty jsou stanoveny soudem, může je soud také prodloužit.

7.3. POČÍTÁNÍ ČASU:

Počítání času, resp. pravidla pro počítání času upravuje nový občanský zákoník v § 605 a násl.:

Lhůta nebo doba určená podle dnů počíná dnem, který následuje po skutečnosti rozhodné pro její počátek.

Konec lhůty nebo doby určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá skutečnost, od níž se lhůta nebo doba počítá. Není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty nebo doby na poslední den měsíce.

Polovinou měsíce se rozumí patnáct dnů a středem měsíce jeho patnáctý den.

Je-li lhůta nebo doba určena na jeden nebo více měsíců a část měsíce, počítá se část měsíce naposled.

Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty pracovní den nejbližší následující.

Lhůta nebo doba určená v kratších časových jednotkách, než jsou dny, se počítá od okamžiku, kdy začne, do okamžiku, kdy skončí.

Pokud je tedy lhůta nebo doba určena podle dní, počíná lhůta nebo doba běžet dnem, který následuje po události, jež je rozhodující pro počátek. (dne 20. dubna byla poskytnuta půjčka na 5 dnů, počátek lhůty začíná běžet 21. dubna). Lhůta poté běží od počátku lhůty tolik dní, kolik bylo stanoveno (tj. ve zmíněném případě skončí lhůta 25. dubna).

U lhůt stanovených podle týdnů není výslovně stanoven v občanském zákoníku jejich počátek, je jím stejně jako u lhůt určených podle dnů den, který následuje po dni, ve kterém vznikla skutečnost, jež je rozhodující pro běh lhůty (v pondělí byla sjednána splatnost půjčky jeden týden, počátek lhůty začíná druhý den – v úterý). Konec lhůty je pak stanoven tak, že připadá na den, který se pojmenováním shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná (tj. ve zmíněném případě skončí lhůta v pondělí).

Lhůty stanovené podle měsíců a let končí dnem, který se číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž se lhůta počíná. Jejich počátek je pak stanoven stejně jako u lhůt určených podle dnů nebo týdnů. Vzhledem k tomu, že u těchto lhůt hrozí, že jejich konec připadne na den, který neexistuje (např. lhůta stanovená na jeden měsíc, která počala běžet 31. ledna), určuje pro tento případ občanský zákoník tzv. náhradní řešení. Není – li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty na jeho poslední den (v uvedeném případě tedy na 28. února, případně na 29. února, je-li přestupný rok).

Zákon dále stanoví, že polovinou měsíce se rozumí patnáct dní, a to bez ohledu na to, kolik má daný měsíc skutečně dní. Nový občanský zákoník dále oproti stávající úpravě upřesňuje, že středem měsíce je jeho patnáctý den.

Zákon také obsahuje pravidlo pro případ, že poslední den lhůty připadne na sobotu, neděli nebo svátek. V takovém případě se konec lhůty posouvá a posledním dnem lhůty je pak nejbližší následující

pracovní den (§ 607). Toto ustanovení se však výslovně týká pouze lhůt, nikoli dob. Je-li tedy smluvně ujednána doba trvání smlouvy do konkrétního dne a je-li tímto dnem sobota, neděle nebo svátek, smlouva skončí v určený den (tedy v sobotu, neděli nebo svátek), a do nejbližšího následujícího pracovního dne se neprodlužuje.

V zákoně dosud nebyla výslovně řešena otázka, zda lhůta končí počátkem dne nebo až koncem dne, tedy, ve které konkrétní denní době lhůta vlastně končí. Nový občanský zákoník tuto teoretickou nejasnost odstraňuje, když v § 601 – 602 výslovně stanoví, že *nabývá-li se právo nebo vzniká-li povinnost v určitý den, nabude se nebo vznikne počátkem toho dne; zaniká-li právo nebo povinnost v určitý den, zanikne koncem toho dne*. Tento přístup byl ostatně dosud zastáván jak v teorii, tak v praxi. Např. způsobilost fyzické osoby k právním úkonům vzniká v plném rozsahu zletilostí, tedy v 00:00 hodin dne, kdy osoba dosáhne zletilosti.

Naopak pokud uplynutím lhůty právo zaniká nebo nastává-li jiný nepříznivý následek pro subjekt občanskoprávního vztahu, uplyne lhůta ve 24:00 hodin, tedy lhůta končí až koncem posledního dne. Je-li tedy např. společnost vymazána z obchodního rejstříku, má se za to, že zanikla ve 24:00 hodin.

Právní následky prodlení nebo zmeškání nastanou teprve uplynutím posledního dne lhůty. Nový občanský zákoník zavádí právní pojem „obvyklé denní doby“ - je-li k projevu nebo k plnění určena anebo obvyklá jen určitá denní (pracovní) doba, lze takový projev učinit nebo plnění poskytnout včas jen v určené denní době (§ 602 – *má-li se právo vykonat nebo povinnost splnit v určitý den nebo do určitého dne, vyžaduje se, aby se tak stalo v obvyklou denní dobu, ledaže něco jiného plyne ze zvyklostí, ze zavedené praxe stran, popřípadě ze zvláštních okolností případu*)

V případě, že má být ve lhůtě učiněn adresovaný právní úkon (např. doručeno písemné podání na soud), končí tedy lhůta, přestože by jinak končila až ve 24:00 hodin, v poslední den koncem pracovní doby. Tedy

u zmíněného podání na soud končí lhůta koncem pracovní doby na podatelně daného soudu. Toto pravidlo neplatí u elektronických podání, která elektronické podatelny přijímají nepřetržitě, tzn. elektronické podání lze soudu doručit i ve 23:59 hod. posledního dne lhůty.

Pro kratší lhůty než je den (hodina, minuta, sekunda), nestanovil občanský zákoník č. 40/1964 Sb. žádná vykládací pravidla, nový občanský zákoník opět tuto nejasnost odstraňuje v § 608. Tyto kratší lhůty je třeba počítat od okamžiku, kdy počaly, do okamžiku, kdy skončí (tak např. byla-li poskytnuta k přijetí návrhu smlouvy dvouhodinová lhůta, skončí uplynutím dvou hodin od okamžiku, kdy byla takto určena).

Lhůta se obvykle počítá od data, které je pro její počátek rozhodné, dopředu, a to podle shora uvedených pravidel. Výjimkou je např. povinnost oznámit konání shromáždění občanů, kde se lhůta počítá zpětně od zamýšleného dne konání shromáždění.

7.4. PROCESNĚPRÁVNÍ LHŮTY :

Základní úprava pro počítání lhůt procesních je upravena v §§ 55 a násl. občanského soudního řádu :

§ 55 o.s.ř. – nestanoví-li tento zákon lhůtu k provedení úkonu, určí ji, jestliže je to třeba, předseda senátu. Lhůtu, kterou určil, může předseda senátu též prodloužit.

Délka lhůty tedy může být určena uvážením předsedy senátu. Zákonodárce zde ponechává předsedovi senátu při vedení sporu jistou volnost, aby určením lhůty mohl zohlednit specifika projednávaného případu a mohl vést spor k jeho ukončení s co největší časovou efektivitou, současně aby účastníkům byl dán prostor pro uplatnění jejich práv (např. časový prostor pro zajištění důkazních materiálů – zajištění některých důkazů může být spojeno s jistými obtížemi, např. zajištění vyhotovení znaleckých posudků, jazykových překladů, zajištění svědků neznámého pobytu nebo trvale se zdržujících

v zahraničí apod., zatímco zajištění jiných důkazů s žádnými překážkami spojeno není) .

§ 56, odst. 1 o.s.ř. – lhůta neběží tomu, kdo ztratil způsobilost být účastníkem řízení nebo způsobilost jednat před soudem nebo u něhož bylo rozhodnuto, že musí být zastoupen svým zákonným zástupcem

Toto ustanovení zajišťuje ochranu osob ztrativších způsobilost být účastníkem řízení nebo způsobilost jednat před soudem – po dobu, kdy účastník uvedenou způsobilost nemá a není zastoupen, pro něj lhůty neběží. Jedná se o klasickou ukázkou „ochrany slabšího“.

§ 56, odst. 2 o.s.ř. – jakmile v takovém případě do řízení vstoupí jiný účastník, zákonný zástupce nebo opatrovník účastníka, začíná jim běžet nová lhůta od té doby, kdy do řízení vstoupili

V uvedeném případě jde o odstranění případné nerovnosti stran, kdy nově vstoupivší strana (účastník) do řízení by bez existence uvedeného ustanovení neměla z hlediska lhůt stejné podmínky k uplatnění svého práva či procesní obraně jako protistrana.

§ 57, odst. 1 o.s.ř. – do běhu lhůty se nezapočítává den, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty, to neplatí, jde-li o lhůtu určenou podle hodin

§ 57, odst. 2 o.s.ř. – lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let se končí uplynutím toho dne, který se svým označením shoduje se dnem, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty, a není-li ho v měsíci, posledním dnem měsíce. Případně-li konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Lhůty určené podle hodin končí uplynutím hodiny, která se svým označením shoduje s hodinou, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty.

Toto ustanovení je shodné s úpravou obsaženou v občanském zákoníku, principy počítání lhůt se uplatní shodně.

§ 57, odst. 3 o.s.ř. – lhůta je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit. (např. pošta, kurýrní služba).

§ 58, odst. 1 o.s.ř. – soud promine zmeškání lhůty, jestliže účastník nebo jeho zástupce ji zmeškal z omluvitelného důvodu, a byl proto vyloučen z úkonu, který mu přísluší. Návrh je třeba podat do patnácti dnů po odpadnutí překážky a je třeba s ním spojit i zmeškaný úkon. "

Prominout zmeškání lhůty lze však pouze v takovém případě, kdy k jejímu zmeškání došlo z „omluvitelných“ důvodů.

Omluvitelnými důvody lze shledat v podstatě takové nepředvídatelné okolnosti, které budou mít svůj původ v tzv. vis maior, tedy vyšší moci, resp. v okolnostech, které účastník nemohl ovlivnit nebo mohl ovlivnit jen velmi stěží. Za omluvitelné důvody tedy bude možno obecně považovat zásahy vyšší moci, živelní a přírodní katastrofy, dopravní nehody, zdravotní indispozice, stávky, povstání, válečné konflikty, ozbrojená povstání, únosy, nebo případy, kdy účastník lhůtu zmešká z důvodu, že se stal obětí trestného činu, apod.

Omluvitelnými důvody pak rozhodně nebude nečinnost účastníka nebo jeho nevědomost. Omluvitelným důvodem pro prominutí zmeškání lhůty ve smyslu § 58 o.s.ř. není ani nedostatečná spolupráce se zástupcem na základě plné moci (Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16.1.2001, sp.zn. 28 Cdo 2543/99).

§ 58, odst. 2 o.s.ř. – soud může k žádosti účastníka přiznat odkladný účinek návrhu, aby bylo prominuto zmeškání lhůty.

V praxi se lze setkat i s tzv. lhůtami pořádkovými, které nepůsobí zánik práv nebo povinností, ale působí jiné právní následky (např. lhůta k vyzvednutí opravené věci).

Soukromé právo doposud užívalo pojmů „lhůta“ a „doba“ vcelku libovolně. Dosavadní právní úprava používala pro vymezení časového úseku, ve kterém se určité právo promlčovalo, popř. prekludovalo, pojem „doba“.

Nový občanský zákoník však striktně rozlišuje mezi dobami a lhůtami.

Dobou se rozumí časový úsek, jehož uplynutím zaniká právo nebo povinnost bez dalšího, aniž je potřeba pro vyvolání tohoto právního následku zvláště projevit vůli. Dobou se tedy rozumí časový úsek, s jehož uplynutím je spojován určitý následek nezávisle na tom, aby někdo jednal. Uplynutím doby zaniká právo nebo povinnost bez dalšího, aniž je nutné něco zvláštního učinit. Nevyžaduje se žádný aktivní postup. Jedná se např. o uplynutí výpovědní doby. Je-li závazek vypovězen, zaniká uplynutím výpovědní doby. Uplynutím doby zaniká např. i nájem uzavřený na dobu určitou.

Naproti tomu jako lhůta a se označuje časový úsek stanovený k uplatnění práva u druhé strany, popř. u jiné osoby, anebo u soudu nebo jiného příslušného orgánu. Lhůta je časový interval vymezený k tomu, aby někdo právně jednal. Pokud bude ve stanovené lhůtě jednáno, bude lhůta dodržena. Pokud nedojde k jednání ve stanovené lhůtě, uplyne lhůta marně. Marné uplynutí lhůty má pro oprávněného negativní následek, nejčastěji zánik práva.

8. PROMLČENÍ

8.1. POJEM PROMLČENÍ

Účelem promlčení je předcházet vzniku a existenci dlouhotrvajících práv a jim odpovídajících povinností a tak v tomto směru zajišťovat žádoucí právní jistotu. Právní institut promlčení je zaměřen k cíli pobízet pod určitou sankcí oprávněný subjekt k tomu, aby vykonal svá práva včas, tj. ve společensky přijatelných (promlčecích) dobách, u příslušných orgánů a aby tak nemohl donekonečna a tedy neúnosně oddalovat požadavek splnění od povinného subjektu. Právní instituce promlčení je funkčně zaměřena k tomu, aby povinný subjekt nebyl po časově neurčenou dobu vystaven hrozbě a event. přímo úspěšnému uskutečnění donucujícího zákroku ze strany příslušných orgánů. Promlčení vylučuje po uplynutí určité doby možnost právo vynutit, nikoli však možnost je splnit. Povinný subjekt může mít totiž z mnoha důvodů, které nelze předem předvídat, zájem plnit dobrovolně i po uplynutí určité doby. Právní instituce promlčení sleduje zároveň i vyloučení nežádoucích složitých procesních situací spojených s dokazováním a zjišťováním existence starých, dlouhotrvajících práv a povinností, resp. jiných právně rozhodných skutečností. Existence dlouhotrvajících práv a povinností s sebou totiž nese riziko určité nejistoty, nejasností a pochybností. Promlčení zajišťuje ochranu povinného subjektu a usnadňuje jeho procesní obranu.

Institut promlčení tedy svým specifickým způsobem přispívá k zabezpečování právní jistoty a ke stabilitě právních vztahů.

Úprava promlčení nového občanského zákoníku vychází z úpravy občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., s přihlédnutím k úpravě obchodního zákoníku. Dosavadní občanskoprávní úprava promlčení se v základu nemění, principy zůstávají shodné, úprava byla pouze obohacena a rozšířena o některé nové prvky, z nichž některé byly pravděpodobně inspirovány i rakouským občanským zákoníkem z r. 1811 (např. nepromlčitelnost práva k zástavě, pokud věřitel má zástavu u sebe, nepromlčitelnost nároku na rozdělení společné věci, nepromlčitelnost nároku na zřízení nezbytné cesty, požadavek, aby u práv, která bylo možno vykonat pouze zřídkka, bylo zapotřebí, aby tato práva byla vykonána při třech naskytlých se příležitostech k uplatnění práva).

Základní pojetí institutu promlčení vychází z dosavadního občanskoprávního pojetí promlčení majetkových práv. Z toho důvodu se také v nové právní úpravě objevila řada ustanovení známých již z dosavadní právní úpravy, např. § 102, 103, 106, 107, 110, 111 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb...

Nový občanský zákoník upravuje institut promlčení v části první, Hlavě páté, Dílu třetím.

Podle § 609 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, *nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.*

Z hlediska promlčení tedy zůstávají zachována dvě stadia:

a) uplynula –li zákonem stanovená promlčecí lhůta a nebylo-li v této lhůtě právo vykonáno, toto právo se promlčuje. Nově se stanoví, že pokud se právo promlčí, dlužník již není povinen plnit. Právní vztah mezi věřitelem a dlužníkem však trvá dále, subjektivní právo ani nárok nezaniká, pouze nárok se stává podmíněným, tj. závislým na tom, zda se

dlužník promlčení dovolá či nikoliv. Dlužníkovi vzniká uplynutím promlčecí lhůty právo uplatnit námitku promlčení, bude-li věřitel realizovat své subjektivní právo. Věřitel se může domáhat ochrany svého práva u příslušného orgánu i po uplynutí promlčecí lhůty, protože jeho právo nezaniklo. Dlužník může také dobrovolně splnit svoji povinnost, i když promlčecí lhůta uplynula. Na straně věřitele však nepůjde o bezdůvodné obohacení, a to ani v případě, že dlužník o nastalém promlčení nevěděl, neboť právní důvod plnění nezanikl. Plnila –li však na promlčený dluh osoba proto, že k tomu byla přivedena lstí, donucena hrozbou nebo zneužitím závislosti, nebo osoba nesvéprávná, pak tato osoba může požadovat vrácení toho, co plnila, jako vydání bezdůvodného obohacení (§ 2997 NOZ).

b) Jestliže věřitel po marném uplynutí promlčecí lhůty své promlčené právo vůči dlužníkovi u soudu vykonal, nastanou různé účinky podle toho, zda dlužník využil svého práva vznést námitku promlčení či naopak, kdy tuto námitku neuplatnil.

Pokud dlužník promlčení nenamítl a věřitelova žaloba jinak bude odůvodněna, soud uplatněné právo přizná, protože k promlčení soud nepřihlíží z úřední povinnosti. Soud nemá ani povinnost poučit dlužníka o jeho právu vznést námitku promlčení.

Nový občanský zákoník tedy nyní výslovně spojuje s uplynutím promlčecí lhůty zánik povinnosti dlužníka plnit. Promlčení tak již nebude založeno pouze na principu nepřiznání práva soudem, jestliže povinná osoba namítne promlčení po uplynutí promlčecí lhůty. Z hlediska soukromého práva bude podstatné, že dlužník nebude povinen plnit. Povinnost k plnění zanikne, oprávnění plnit zůstane. Z toho důvodu nastavuje nový občanský zákoník dvě právní pravidla. Za prvé, že pokud právo nebylo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Za druhé, že pokud dlužník plnil po uplynutí promlčecí

lhůty, nemůže požadovat, aby mu plnění bylo vráceno. Teprve pak následuje třetí pravidlo, podle kterého soud přihlédně k promlčení jen k dlužníkově námitce. V tomto případě hovoříme o tzv. naturální obligaci, kdy dlužník není povinen plnit, resp. věřitel nemá nárok po dlužníkovi plnění vymáhat. Pokud však dlužník plní, je právním důvodem takového plnění promlčený závazek a nebude se tedy jednat o bezdůvodné obohacení

Vzdát se oprávnění namítat již nastalé promlčení je právně přípustné. Naproti tomu vzdá-li se někdo předem práva uplatnit námitku promlčení, nepřihlíží se k tomu (§ 610, odst. 1 OZ).

Pokud ovšem dlužník po uplynutí promlčecí lhůty vznesl námitku promlčení, pak za předpokladu, že tato námitka byla vznesena ještě před právní mocí rozhodnutí, nemůže soud věřiteli promlčené subjektivní občanské právo přiznat, tedy musí žalobu věřitele zamítnout. Vznesením námitky promlčení dlužníkem totiž došlo k zániku nároku, tj. právo přestalo být vynutitelné, resp. vymahatelné soudní cestou. Samo subjektivní občanské právo však nezaniká, nýbrž trvá nadále. Splnil-li tedy dlužník věřiteli předmět plnění dobrovolně i po zamítavém pravomocném soudním rozhodnutí, splnil mu důvodně to, co byl povinen na dluh splnit.

Promlčení je tedy upraveno v § 609 a násl. občanského zákoníku jako následek uplynutí promlčecí lhůty. Tímto marným uplynutím promlčecí lhůty vzniká oprávnění dlužníka dovolat se promlčení. Uplatní-li dlužník v rámci řízení před soudem řádně a důvodně námitku promlčení, zaniká nárok promlčením dotčeného práva. Právo samotné však nezaniká, nýbrž nadále trvá oslabené o nárok jako tzv. právo naturální. Procesním důsledkem důvodně vznesené námitky promlčení je pak nemožnost vynutitelnosti promlčeného práva – soud je povinen zamítnout žalobu věřitele, který se domáhá přiznání promlčeného práva, pokud dlužník promlčení před soudem namítnul.

Zákon tedy spojuje zánik vynutitelnosti u promlčeného práva se současným splněním těchto dvou podmínek:

- a) (marné) uplynutí promlčecí lhůty
- b) uplatnění námitky promlčení v rámci soudního řízení.

Jedná se tedy o komplexní právní skutečnost, protože zákon k tomu, aby nastal zánik nároku promlčeného práva, předpokládá jednak právní událost (uplynutí promlčecí lhůty), jednak právní úkon (uplatnění námitky promlčení před soudem). Námitka promlčení jako právní úkon je tak kvalifikovaným poukazem na právní událost (uplynutí promlčecí lhůty), ve své podstatě je tedy tvrzením o tom, že nastala určitá právní událost a dovoláním se právních následků s tím spojených. V soudní praxi se považuje za jednoznačné, že na námitku promlčení se nevztahuje poučovací povinnost soudu podle § 5 občanského soudního řádu, neboť oprávnění vznést námitku promlčení není procesním právem, nýbrž subjektivním právem hmotněprávním. Soud o možnosti vznesení námitky promlčení nepoučuje, naopak by bylo velmi závažným a neodstranitelným pochybením soudu poučit účastníka řízení o tom, že právo je promlčeno a že lze uplatnit námitku promlčení.

Námitka promlčení je tedy hmotněprávní námitkou, respektive právním úkonem s hmotněprávními následky, protože mění obsah právního vztahu, o kterém se sporné civilní řízení vede. Jedná se ale o právní úkon do značné míry specifický. V první řadě tím, že zákon spojuje možnost vznesení námitky promlčení výlučně s řízením před soudem. Účinně lze tedy vznést námitku promlčení pouze v rámci procesu, vznesení námitky promlčení mimo rámec soudního řízení je právně bezvýznamné. Na druhé straně specifická úkonu spočívá též v tom, že dokud se účastník řízení promlčení nedovolá, nemůže soud k promlčení práva přihlížet, i kdyby bylo ze zjištěného skutkového stavu soudu zřejmé, že k promlčení práva došlo. Z toho vyplývá samozřejmý, ale

velmi důležitý důsledek: pokud chce účastník řízení dosáhnout zániku nároku daného promlčeného práva, musí sám uplatnit námitku promlčení, neboť soud z vlastní iniciativy či dokonce snad z úřední povinnosti nemůže a nesmí při svém rozhodování brát v potaz, zda je právo promlčeno. Tento důsledek je třeba mít na paměti při interpretaci znění § 101 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu. Námitku promlčení tak zahrnujeme pod pojem „významné skutečnosti pro rozhodnutí věci“ ve smyslu § 101 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu, které je účastník řízení povinen tvrdit k tomu, aby bylo dosaženo účelu řízení. V tomto případě je třeba interpretovat ustanovení tak, že účastník není povinen vznášet námitku promlčení (marným uplynutím promlčecí lhůty vzniká samozřejmě toliko oprávnění, nikoli povinnost uplatnit v soudním řízení námitku promlčení), ale v případě, že chce účastník řízení docílit zániku nároku u určitého práva a dosáhnout tak pro sebe příznivého výsledku řízení (zpravidla tedy zamítnutí žalobního návrhu), musí námitku promlčení v řízení uplatnit, neboť jinak k ní soud nemůže přihlídnout.

Právo dlužníka vznést námitku promlčení není omezeno pouze na určité stádium soudního řízení a lze ji tak uplatnit kdykoli v průběhu řízení až do právní moci rozhodnutí ve věci, tj. i v rámci řízení odvolacího. Zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a některé další zákony, byl s účinností od 1.1.2001 zaveden do odvolacího řízení systém neúplné apelace, který neumožňuje, aby odvolatel s výjimkami danými ustanovením § 205a odst. 1 občanského soudního řádu uváděl v odvolání nové skutečnosti a nové důkazy a aby odvolací soud přihlížel ke skutečnostem a důkazům, které nebyly uplatněny před soudem 1. stupně. Objevily se proto různé názory na to, zda lze za systému neúplné apelace uplatnit námitku promlčení až v odvolacím řízení. Judikatura a soudní praxe došla k závěru, že v režimu neúplné apelace se může odvolací soud zabývat námitkou promlčení vznesenou až v odvolacím řízení, jen není-li spojena s nepřípustným uplatňováním nových skutečností a důkazů. Námitka promlčení je totiž svou povahou právní námitkou, respektive

právním hodnocením, nikoli skutkovým tvrzením. V žádném právním předpise navíc není výslovně stanoveno, že námitka promlčení musí být uplatněna v určitém stadiu řízení, že uplatnění námítky promlčení musí být koncentrováno pouze před soud prvního stupně. Námitku promlčení uplatněnou až v odvolacím řízení tak může odvolací soud shledat důvodnou, ovšem jen tehdy, umožní-li mu skutková tvrzení a důkazy uplatněné před soudem prvního stupně nebo jinak v tomto stádiu řízení vyšlé najevo posoudit rozhodné skutečnosti z pohledu hmotně právní úpravy promlčení a přijmout závěr o promlčení žalobou uplatněného nároku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 653/2003, ze dne 14.1.2004)

Názor, že námitku promlčení lze uplatnit v kterémkoli stádiu řízení, zastává i právní teorie. V komentáři k § 100 občanského zákoníku 40/1964 Sb. se uvádí:

„Námitka promlčení (posouzení její důvodnosti) není skutečností, kterou má na mysli § 119a OSŘ. Pojem skutečnosti uvedený v § 119a OSŘ je třeba podle věcného smyslu vykládat tak, že účastníci jsou před soudem I. stupně jako skutkovou instancí ve sporném řízení povinni uvést pro věc všechna sporná významná tvrzení a nabídnout o nich důkazy. K těmto skutečnostem ve smyslu skutkových tvrzení námitka promlčení nepatří. Námitka promlčení je svou povahou námitka právní. Proto lze usuzovat, že v systému neúplné apelace lze s úspěchem vznést námitku promlčení i v odvolací řízení.“

Komentář k § 388 Obchodního zákoníku jednoznačně formuloval stanovisko, že námitka promlčení může být vznesena kdykoliv během soudního sporu nebo rozhodčího řízení až do právní moci rozhodnutí, tedy i v odvolacím řízení. Je nepochybné, že na tomto přístupu nic nezměnila ani účinnost nového občanského zákoníku a platnost této teorie zůstane zachována i do budoucna.

Zajímavou otázkou je, zda odvolacím důvodem ve smyslu § 205 odst. 1 občanského soudního řádu může být záměr uplatnit až v odvolacím řízení námitku promlčení. Tento záměr sám o sobě zřejmě odvolacím důvodem ve smyslu § 205 odst. 1 občanského soudního řádu být nemůže. Pokud by totiž nebyla před soudem prvního stupně uplatněna námitka promlčení, nelze spatřovat nesprávnost rozhodnutí nebo postupu soudu v tom, že soud se nezabýval otázkou promlčení práva, o něž v řízení jde, naopak pokud by tak soud učinil, dopustil by se zcela zásadního pochybení. Pokud řízení nebylo postiženo procesními vadami a soud prvního stupně při zjišťování skutkového stavu a jeho právním hodnocení nepochybil, nelze nalézt žádný odvolací důvod podle § 205 odst. 2 občanského soudního řádu, poněvadž samotná skutečnost, že odvolatel chce v odvolacím řízení vznést námitku promlčení, způsobitá být odvolacím důvodem není. Za výše uvedených předpokladů nelze totiž hovořit o nesprávném právním posouzení věci soudem prvního stupně (§ 205 odst. 2 písm. g) občanského soudního řádu), ani o skutečnosti, která nebyla dosud uplatněna a nastala po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 205 odst. 2 písm. f) a § 205a odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu). Promlčení práva nastává marným uplynutím promlčecí lhůty a podle § 648 občanského zákoníku promlčecí lhůta po dobu soudního řízení neběží; nelze proto hovořit o skutečnosti, která nastala (vznikla) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně, protože k tomu, aby se dlužník účinně dovolal námitky promlčení, musí být právo promlčeno již před zahájením soudního řízení. Za takové situace by tedy musel odvolatel fabulovat a v odvolání uvést smyšlený odvolací důvod, aby mohlo být zahájeno odvolací řízení, mohl v něm uplatnit námitku promlčení a popřípadě ještě zvrátit výsledek sporu. S ohledem na účel a smysl civilního řízení a požadavek dodržování zákonnosti je jistě takový postup vysoce nežádoucí. Připustit odvolání jen z toho důvodu, že odvolatel „zapomněl“ před soudem prvního stupně vznést námitku promlčení, je nejen v rozporu se záměrem novely č. 30/2000 Sb., která činí účastníky soudního sporu mnohem více odpovědnými za průběh a

výsledek řízení než za systému úplné apelace, ale je za současného právního stavu i nemožné.

Další zajímavou otázkou řešil Nález Ústavního soudu ze dne 15.1.1997, sp.zn. II ÚS 309/95, dle kterého výkon práva spočívající ve vznesení námitky promlčení nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Nutno však zdůraznit, že toto rozhodnutí řešilo zcela specifickou otázku vztahující se k problematice restitucí a otázky vyrovnání se s negativními majetkoprávními důsledky komunistického režimu a jeho právního řádu, kdy cílem zmiňovaného rozhodnutí bylo spravedlivě vyřešit daný problém. O tomto rozhodnutí bývá hovořeno jako o „pozitivním excesu“, s tím, že je nutné jej chápat jako jistou výjimku z kategorického pravidla.

Pokud se však na tento problém podíváme blíže, zjistíme, že ve své podstatě institut promlčení spočívá na tom, že jeho vlastní uplatnění je samo o sobě založeno na rozporu s dobrými mravy. Jak jinak chápat neochotu dlužníka splnit svůj dluh, s přihlédnutím k jeho možnosti toto právně relevantně projevit po uplynutí příslušné doby vznesením námitky promlčení. Pokud tedy vycházíme z názoru, že samotný institut promlčení je vlastně v rozporu s dobrými mravy, ale zároveň je v souladu s objektivním právem a tedy s názorem zákonodárce, dospějeme k názoru, že se jedná o zákonodárcem „dovolený rozpor s dobrými mravy“. Nelze se tedy vždy, když dlužník oprávněně uplatní námitku promlčení, tohoto rozporu dovolávat, v konečném důsledku by toto jednání vedlo k narušení právní jistoty subjektů právních vztahů. Věřitel ví, nebo by měl vědět, že po marném uplynutí promlčecí lhůty se jeho právo promlčí. Proto pokud nechce, aby tento pro něj nepříznivý následek nastal, má si svá práva chránit a jednat tak, že buď dlužníka přiměje, aby splnil dobrovolně, nebo s pomocí autoritativního orgánu. Pokud tak neučinil a promlčecí lhůta marně uplynula, dlužník již oprávněně spoléhá na to, že nebude nucen plnit, právě s ohledem na možnost uplatnění námitky promlčení. Pokud bychom pomocí ust. § 1,

odst. 2 z.č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (původně § 3 z.č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) dospěli k názoru, že uplatnění námitky promlčení je vždy v rozporu s dobrými mravy, nejen že by došlo k podstatnému zásahu do právní jistoty nejen tohoto subjektu právních vztahů, neboť dle platného práva očekával jiný výsledek, ale zároveň by se tak právní institut promlčení stal v našem právním řádu zcela nadbytečný, protože by se jej nebylo možno nikdy dovolat.

Z tohoto důvodu je k tomuto problému nutno přistupovat velmi obezřetně, což ostatně potvrzuje i současná judikatura, např. rozhodnutí Nejvyššího soudu 26 Cdo 45/2010 ze dne 23.11.2010:

„Dobrym mravum zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení, přispívající k jistotě v právních vztazích, je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje. Uplatnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. Jestliže by výkon práva namítat promlčení uplatněného nároku byl toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právního vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou by pro něj zůstalo vedlejší a z hlediska jednajícího by bylo bez významu, jednalo by se sice o výkon práva, který je formálně se zákonem v souladu, avšak šlo by o výraz zneužití tohoto subjektivního práva (šikanu) na úkor druhého účastníka, a tedy o výkon v rozporu s dobrými mravy.“

Závěrem je vhodné uvést, že zákonodárce sám v určitých případech omezil možnost uplatnění námitky promlčení. Toto omezení je stanoveno v ust. § 610, odst. 2 občanského zákoníku, které upravuje situace, kdy stranám neplatné smlouvy nebo zrušeného závazku vznikla povinnost vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali. V takových případech přihlédne soud k námitce promlčení pouze tehdy, pokud by i druhá strana mohla promlčení namítat. Stejně omezení platí i v případě, že bylo plněno na základě zdánlivého právního jednání. Toto ustanovení má za účel vyrovnat případnou nerovnováhu či možný rozpor s dobrými mravy. Řeší totiž „případy synalagmatických závazků, kdy na jedné straně stojí právo, které se promlčuje, a na druhé straně právo nepromlčitelné, tedy především na případy, kdy oproti sobě stojí právo na vydání peněžitému plnění vůči vlastnickému právu“. V takovém případě by vznikla neodůvodněná nerovnováha mezi stranami, které se zákonodárce tímto způsobem snaží zabránit. Toto ustanovení se však nevztahuje na případ, kdy proti sobě stojí dvě promlčitelná práva.

Subjektem oprávněným ke vznesení námitky je dlužník, případně jeho právní nástupce. Mezi další subjekty oprávněné vznést námitku promlčení patří také ručitel. Ručitel je jednak oprávněn vznést námitku promlčení, pokud se jedná o jeho vlastní vztah vůči věřiteli. V případě ručení neplatí stejné pravidlo jako u zástavního práva, ale teorie i praxe zastává stanovisko, že každý z těchto závazků se může promlčet samostatně. Může tedy dojít k situaci, že závazek ručení bude promlčen dříve než závazek hlavní, který zajišťuje. Vzhledem ke skutečnosti, že ručitel může v souladu s ust. § 2023, odst. 1 občanského zákoníku uplatnit všechny námitky, které má proti věřiteli dlužník, je také ručitel vedle hlavního dlužníka subjektem oprávněným ke vznesení námitky promlčení zajišťované pohledávky. Nutno podotknout, že není zcela lhostejné, zda vznese námitku promlčení hlavní dlužník nebo ručitel. Podstatný rozdíl spočívá v rozsahu právních účinků. Vzneseli-li

odůvodněně námitku promlčení hlavní dlužník, právní účinky promlčení nastávají nejen ve vztahu k němu samotnému, nýbrž i ve vztahu k ručiteli. Jestliže však vznesení námitku promlčení toliko ručitel, hlavní dlužník však nastalé sám nenamítne, právní účinky promlčení nastávají výlučně ve vztahu k ručiteli.

Vzdá-li se někdo předem práva uplatnit námitku promlčení, nepřihlíží se k tomu. Způsob, resp. forma, jakou se oprávněný subjekt práva námitku promlčení uplatnit předem vzdá, nový občanský zákoník neřeší. Není tedy významné, zda tak oprávněný subjekt učiní formou jednostranného prohlášení nebo formou dohody. K dohodě subjektů o tom, že v dané věci dlužník neuplatní námitku promlčení práva, se tedy nepřihlíží. Není však vyloučeno uzavření dohody o způsobu splnění závazku, jejíž součástí může být uznání závazku dlužníkem. V takovém případě se původní promlčecí doba stane právně bezvýznamnou a začne běžet vždy nová desetiletá promlčecí lhůta. Závazek může být uznán i opakovaně.

V dosavadním občanském zákoníku č. 40/1964 Sb. bylo promlčení upraveno výhradně kogentními ustanoveními, tj. účastníci právních vztahů se od zákonné úpravy nemohli odchýlit. Nový občanský zákoník tento kogentní charakter promlčení částečně prolamuje.

Podle § 611 občanského zákoníku *se promlčují všechna majetková práva s výjimkou případů stanovených zákonem. Jiná práva se promlčují, pokud to zákon stanoví.*

(např. § 2618 NOZ – *soud nepřizná objednateli právo z vadného plnění, neoznámil-li objednatel vady díla bez zbytečného odkladu poté, kdy je zjistil nebo při náležitě pozornosti zjistit měl, nejpozději však do dvou let od předání díla, a namítne-li zhotovitel, že právo bylo uplatněno opožděně* – tj. ke zmeškání lhůty pro oznámení vad díla přihlédne soud jen k námitce zhotovitele).

Podle § 612 občanského zákoníku *se v případě práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva promlčují jen práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech.*

Předmětem promlčení tedy nejsou všechna práva. Zásadně podléhají promlčení všechna práva majetková, s výjimkou těch, jež se podle výslovného znění zákona nepromlčují.

Za nepromlčitelná práva odlišná od práv majetkových prohlašuje nový občanský zákoník práva osobní. I přesto, že se osobní práva jako taková promlčovat nebudou, jeví se jako vhodné zabránit situaci, kdy by osoba, dotčená zásahem do svého osobního práva, mohla stíhat původce jednotlivého útoku i neúměrně dlouhou dobu po jeho skončení. Z toho důvodu budou podléhat promlčení práva na odčinění újmy způsobené na osobních právech (práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobná osobní práva), a to ať již újmy majetkové nebo nemajetkové.

Dle dosavadního výkladového stanoviska Nejvyššího soudu ČR (rozhodnutí 31 Cdo 3161/2008) *je právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích právem majetkové povahy, které se promlčuje v obecné promlčecí době.*

Dosud se tedy promlčovalo právo na náhradu majetkovou (v penězích), podle nové právní úpravy se nadále bude kromě této náhrady majetkové promlčovat i náhrada nemajetková (omluva).

Podle § 613 občanského zákoníku *se nepromlčuje právo na výživné, práva na jednotlivá opětuující se plnění však promlčení podléhají.*

Právo na výživné jako celek se nepromlčuje, neboť se jedná o právo osobní povahy. Jednotlivá opětuující se plnění výživného se však promlčují.

Podle § 614 občanského zákoníku *se nepromlčuje vlastnické právo ani právo domáhat se rozdělení společné věci, právo na zřízení nezbytné cesty a právo na vykoupení reálného břemene.*

Vlastnické právo je jedním ze základních lidských práv (viz. článek 11 Listiny základních práv a svobod) a jako takové je nepromlčitelné (článek 1 Listiny: *Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné*).

Co se týče nepromlčitelnosti práva domáhat se rozdělení společné věci a nepromlčitelnosti práva na zřízení nezbytné cesty, tak tuto úpravu obsahoval již rakouský občanský zákoník z r. 1811. Promlčení tedy nebudou podléhat ani věcná práva obdobná vlastnickému, jako jsou právo na zřízení nezbytné cesty, právo na vykoupení reálného břemene a právo spoluvlastníka domáhat se rozdělení společné věci. Právo na zřízení nezbytné cesty vznikne společně s potřebou nezbytnou cestu zřídit. Bude odvíjet svou existenci od potřeby nezbytnou cestu zřídit a po dobu existence takovéto potřeby se právo nepromlčí. Reálné břemeno bude zavazovat věcněprávně vlastníka věci k tomu, aby něco konal ve prospěch osoby z reálného břemene oprávněné. Protiváhou takového zásahu do osobní i vlastnické svobody bude právo vlastníka zatížené věci se z této povinnosti vykoupit. Toto právo vznikne vznikem reálného břemene, ale dokud bude reálné břemeno trvat, bude trvat i právo na jeho vykoupení, a tudíž se promlčet nemůže.

Tato úprava je ve srovnání s dosavadní platnou úpravou úplně nová.

V rámci nepromlčitelnosti vlastnického práva nový občanský zákoník z dosavadní právní úpravy nepřevzal ustanovení § 105 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., zakotvující promlčení práva oprávněného dědice na vydání dědictví v tříleté lhůtě. Koncepce okamžiku nabytí dědictví je totiž založena na právní události smrti zůstavitele. Oprávněný dědic se tak stává v tomto okamžiku ze zákona vlastníkem bez ohledu na výsledek dědického řízení.

Dosavadní úprava tak byla vnitřně rozporná a nelogická, když dědic se sice okamžikem smrti zůstavitele stal vlastníkem, jeho vlastnické právo by tedy mělo být nepromlčitelné, přesto se jeho právo na vydání dědictví vůči nepravému dědici promlčovalo v tříleté promlčecí lhůtě

Podle § 615 občanského zákoníku je-li splnění dluhu zajištěno zástavním právem, nepromlčí se zástavní právo dříve než pohledávka. Promlčení pohledávky nebrání zástavnímu věřiteli v uspokojení ze zástavy. Zástavní právo se nepromlčí, dokud má zástavní věřitel movitou zástavu u sebe, popřípadě dokud jí pro něho opatruje třetí osoba. Obdobné platí i v případě zadržovacího práva.

Rovněž ustanovení o tom, že zástavní právo se nepromlčí, dokud má zástavní věřitel movitou zástavu u sebe, obsahoval již rakouský občanský zákoník z r. 1811.

Zástavní právo, které jinak promlčitelné je, se nepromlčuje dříve než sama zajištěná pohledávka. Nadto je výslovně stanoveno, že promlčení pohledávky nebrání věřiteli v uspokojení ze zástavy.

Podle § 616 občanského zákoníku při poskytnutí jistoty převodem práva není promlčení pohledávky důvodem pro zpětný převod práva osobě, která jistotu poskytla.

Protože promlčená pohledávka nezanikla, ale trvá nadále (byť jako tzv. naturální obligace), není důvod pro zrušení zajišťovacích institutů, tedy ani pro zpětný převod práva osobě, která jistotu poskytla.

Podle § 617 i po uplynutí promlčecí lhůty se strana může dovolat svého práva při obraně proti právu uplatněnému druhou stranou, pokud se obě práva vztahují k téže smlouvě nebo k několika smlouvám uzavřeným co do účelu v závislosti na sobě. I po uplynutí promlčecí lhůty se strana může dovolat svého práva při započtení, pokud mohlo být k započtení přistoupeno kdykoli před uplynutím promlčecí lhůty.

Účelem i tohoto ustanovení je zajištění vyváženosti práv a povinností mezi účastníky, neboť má i v tomto případě vyrovnat případnou neodůvodněnou nerovnováhu mezi subjekty či možný rozpor s dobrými mravy. Bylo by zajisté v rozporu s dobrými mravy, pokud by se práva obou stran vztahovala k téže smlouvě a jedna strana by se promlčení dovolat mohla, zatímco druhá nikoli.

Podle § 618 promlčí-li se právo zapsané ve veřejném seznamu nebo v rejstříku zástav, vymaže z něj promlčené právo ten, kdo veřejný seznam nebo rejstřík zástav vede, na návrh osoby, která má na výmazu právní zájem.

Do veřejných seznamů se zapisují některá promlčitelná práva. Pokud se taková práva promlčí, osoba, která na tom má právní zájem, má právo domáhat se výmazu takového promlčeného práva z dotčeného veřejného rejstříku – např. katastr nemovitostí, rejstřík zástav, rejstřík ochranných známek apod.

8.2. PROMLČECÍ LHŮTA

Ke vzniku následků promlčení se vyžaduje uplynutí promlčecí lhůty. Občanský zákoník upravuje tuto dobu tak, že zakotvuje pravidla pro určení jejího počátku, pro délku a pro zobecnění vlivu některých překážek na její běh.

8.2.1. DÉLKA PROMLČECÍ LHŮTY:

Občanský zákoník vychází z určité délky promlčecí lhůty jako obecné. Ta je potom v důsledku své obecné povahy rozhodná pro promlčení všech práv upravovaných občanským zákoníkem, ledaže by pro konkrétní právo byla výslovně stanovena promlčecí lhůta jiná, zvláštní. Zvláštní promlčecí lhůta je stanovena pro některá práva s ohledem na jejich různou povahu, význam a účel.

Podle § 629, odst. 1 občanského zákoníku trvá *promlčecí lhůta tři roky* (subjektivní lhůta). Podle § 629, odst. 2 občanského zákoníku *se majetkové právo promlčí nejpozději uplynutím deseti let ode dne, kdy dospělo, ledaže zákon stanoví jinou promlčecí lhůtu* (objektivní lhůta).

Nový občanský zákoník tak nově rozlišuje dvě obecné promlčecí lhůty, a to lhůtu subjektivní a lhůtu objektivní. Subjektivní lhůta je určena okamžikem, kdy se oprávněná osoba o svém právu a okolnostech potřebných pro uplatnění svého práva dozvěděla, objektivní lhůta je určena okamžikem, kdy se oprávněná osoba o svém právu a okolnostech potřebných pro uplatnění svého práva dozvědět měla a mohla.

Obecná subjektivní promlčecí lhůta zůstala i v novém občanském zákoníku tříletá (§ 629). Vychází se přitom z toho, že jde o dobu dostatečně dlouhou k tomu, aby věřitel v případě, že dlužník vůči němu nesplní dobrovolně svůj závazek, vykonal své právo u soudu. To bude platit také pro obchodní vztahy, pro které dosud platila podle obchodního zákoníku lhůta čtyřletá. Ustanovení § 629 tedy upravuje délku promlčecí

lhůty, která platí všude tam, kde zákon nepočítá se zvláštní delší či kratší promlčecí lhůtou.

Subjektivní promlčecí lhůta již není kogentního charakteru, nýbrž smluvní strany se od ní mohou smluvně odchýlit - novinkou nového občanského zákoníku je totiž možnost sjednání kratší nebo delší subjektivní promlčecí lhůty, než jakou stanoví zákon. Takto sjednaná délka promlčecí lhůty ale nesmí být kratší než jeden rok a delší než patnáct let (§ 630, odst. 1). Podle dosavadní právní úpravy toto nebylo možné, když dohody, podle kterých by mezi subjekty občanskoprávních vztahů byla ujednána delší či kratší doba než stanovená zákonná promlčecí doba, popř. měněny právní účinky promlčení anebo měněn počátek promlčecí doby stanovený zákonem, byly neplatné. Nově bude možné sjednat promlčecí lhůtu v délce trvání nejméně jednoho roku a nejvíce v délce trvání patnácti let. Bude-li kratší nebo delší lhůta ujednána v neprospěch slabší strany, k takovému ujednání se přihlížet nebude (tedy tam, kde slabší stranou bude dlužník, nebude možné sjednat promlčecí lhůtu delší, naopak tam, kde slabší stranou bude věřitel, nebude možné sjednat promlčecí lhůtu kratší). Nebude se přihlížet ani k ujednání kratší promlčecí lhůty, půjde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti.

Kratší ani delší promlčecí lhůtu nebude možné sjednat u pojistné smlouvy (§ 2771 NOZ)

Je otázkou, jaká by platila délka promlčecí lhůty v případě, pokud by strany nerespektovaly toto ustanovení a sjednaly délku promlčecí lhůty buď kratší jednoho roku, nebo delší patnácti let. Nabízí se otázka, zda by v takovém případě mohla platit minimální délka promlčecí lhůty jednoho roku nebo maximální přípustná délka patnácti let, nebo zda by se uplatnila zákonná úprava. Protože zákon nedovoluje sjednání promlčecí lhůty kratší jednoho roku nebo delší patnácti let, bylo by ujednání, které by bylo v tomto směru v rozporu se zákonem, neplatné, a v daném případě

by bylo nutno aplikovat úpravu zákonnou (tj. promlčecí lhůta obecně tři roky a promlčecí lhůta u práv majetkových deset let).

Několika změn doznala úprava zvláštních promlčecích lhůt, resp. lhůt od obecných lhůt odlišných.

Nově se promlčují v desetileté objektivní promlčecí lhůtě práva na náhradu neúmyslně způsobené škody nebo jiné újmy. Úmyslně způsobené škody nebo jiné újmy se promlčí v objektivní promlčecí lhůtě patnácti let. V případech uplatňování práva na náhradu škody tak nový občanský zákoník ruší subjektivní promlčecí lhůtu a bude uplatňována pouze promlčecí lhůta objektivní. Stejné principy se budou uplatňovat i v případech promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení. Práva z věcného břemene se budou promlčovat v desetileté lhůtě tak, jak tomu bylo doposud, nicméně v případě, že právo ze strany oprávněného nebude vykonáváno z důvodu nestrpění povinnosti na straně povinného, bude moci oprávněný uplatnit u soudu splnění povinnosti povinným pouze ve tříleté subjektivní promlčecí lhůtě.

Ohledně promlčení dluhu uznaného nebo přiznaného rozhodnutím orgánu veřejné moci převzal nový občanský zákoník stávající desetiletou promlčecí lhůtu.

Novinkou je vázanost počátku běhu promlčecí lhůty na okamžik, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro běh promlčecí lhůty anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla (§ 619).

Při kombinaci subjektivně a objektivně určené promlčecí lhůty mohou nastat různé situace, platí, že právo se promlčí uplynutím subjektivně určené lhůty. Vzájemný vztah těchto promlčecích lhůt je tedy takový, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí, a to i vzdor tomu, že poškozenému ještě běží i druhá promlčecí lhůta.

Při této kombinaci rovněž platí základní pravidlo, že lhůta se subjektivně určeným počátkem nemůže skončit později než lhůta s objektivně určeným počátkem, ale může skončit nejpozději s ní.

V praxi lze rozlišit tři případy, které mohou nastat, a to:

- 1) Počátek subjektivní lhůty nastane v průběhu objektivní lhůty a do jejího skončení také uplyne celá subjektivní lhůta. Právo se promlčí uplynutím subjektivní lhůty.
- 2) Počátek subjektivní lhůty nastane v průběhu lhůty objektivní, ale do jejího skončení uplyne pouze část subjektivní lhůty a další část až po jejím skončení. Právo se promlčí uplynutím objektivní lhůty,
- 3) Počátek subjektivní lhůty nastane až po skončení objektivní lhůty. Právo se promlčí uplynutím objektivní promlčecí lhůty a subjektivní lhůta je zcela irelevantní.

Případy, kdy platí zvláštní délky promlčecích lhůt, upravuje občanský zákoník v §§ 631 - 644.

Podle § 631 občanského zákoníku *bylo-li právo zapsáno do veřejného seznamu, promlčí se za deset let ode dne, kdy mohlo být vykonáno poprvé.*

Nově se budou promlčovat v desetileté objektivní promlčecí lhůtě práva zapsaná ve veřejném seznamu, jako je např. katastr nemovitostí, rejstřík zástav, rejstřík ochranných známek atp..

Desetiletá objektivní promlčecí lhůta začne běžet dnem, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé, nikoli dnem zápisu práva do příslušného rejstříku.

Podle § 632 občanského zákoníku *bylo-li do veřejného seznamu zapsáno právo, které může být vykonáváno nepřetržitě nebo opakovaně, promlčí se, pokud není vykonáváno po dobu deseti let. Bylo-li však do veřejného seznamu zapsáno právo, které se vykonává jen zřídka, vyžaduje se, aby osoba, které právo náleží, měla v průběhu deseti let alespoň třikrát příležitost je vykonat a nikdy je nevykonala, nevyskytne-li se v průběhu*

deseti let příležitost právo vykonat třikrát, prodlužuje se promlčecí lhůta, dokud nebude využita žádná ze tří příležitostí.

Rovněž podobné ustanovení obsahoval již rakouský občanský zákoník z r. 1811. Dle rakouské úpravy bylo při právech, která bylo možno vykonat pouze zřídka, zapotřebí, aby tato práva nebyla vykonána při třech naskytých se příležitostech k uplatnění práva. V opačném případě rovněž docházelo k prodloužení promlčecí lhůty. Je zjevné, že i v tomto ustanovení se zákonodárce inspiroval historickou úpravou. Jedná se o práva takové povahy, že je nelze vykonávat příliš často (např. výkon práva ze služebnosti rozlivu závisí na okolnosti, zda danou lokalitu postihne povodeň).

Brání-li osoba zavázaná z věcného břemene výkonu práva, promlčí se věcné břemeno, pokud oprávněná osoba neuplatní své právo do tří let (§ 633, odst. 1 občanského zákoníku).

Práva z věcného břemene se budou promlčovat v desetileté lhůtě tak, jak tomu bylo doposud, nicméně v případě, že právo ze strany oprávněného nebude vykonáváno z důvodu nestrpění povinnosti na straně povinného, bude moci oprávněný uplatnit u soudu splnění povinnosti povinným pouze ve tříleté subjektivní promlčecí lhůtě. Jedná se o další novinku NOZ v oblasti úpravy promlčení.

Právo na jednotlivé plnění z reálného břemene se promlčuje jako pohledávka (§ 633 odst. 2 občanského zákoníku).

Podle § 634 občanského zákoníku se *právo požadovat, aby soud určil na základě smlouvy o smlouvě budoucí obsah budoucí smlouvy, promlčí za jeden rok od posledního dne lhůty, kdy měla být budoucí smlouva uzavřena. To platí i v případě, že bylo ujednáno, že určitou náležitost smlouvy určí třetí osoba nebo soud.*

Jedná-li se o životní pojištění, promlčí se právo na pojistné plnění za deset let (§ 635 odst. 1 občanského zákoníku).

Právo na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti se promlčí nejpozději promlčením práva na náhradu škody nebo újmy, na kterou se pojištění vztahuje (§ 635 odst. 2 občanského zákoníku).

Jedná se o další z ustanovení, jejichž smyslem je zvýšená ochrana pojištěných osob.

Podle § 636 občanského zákoníku se právo na náhradu škody nebo jiné újmy promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla.

Byla-li škoda nebo újma způsobena úmyslně, promlčí se právo na její náhradu nejpozději za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla. To platí i v případě vzniku škody nebo újmy porušením povinnosti v důsledku úplatkářství spočívajícího v nabídce, slibu nebo dání úplatku jiným než poškozeným nebo v přímém či nepřímém vyžádání úplatku od poškozeného.

V případě úmyslných jednání se délka promlčecí lhůty prodlužuje na patnáct let. Uvedená ustanovení se nepoužijí v případech práv vzniklých z újmy na svobodě, životě nebo na zdraví.

U práva na náhradu škody je stanovena zvláštní delší objektivní promlčecí lhůta - a to buď desetiletá, jde-li o škodu způsobenou z nedbalosti, resp. jde-li o škodu, kde platí režim objektivní odpovědnosti (doposud platila objektivní promlčecí lhůta dvouletá), anebo patnáctiletá, jde-li o škodu způsobenou úmyslně (doposud platila promlčecí lhůta desetiletá).

Subjektivní promlčecí lhůta je v těchto případech nově tříletá (doposud byla dvouletá) a běží od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, nebo kdy se o nich dozvědět měl a mohl. Okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody zahrnují vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě.

Pro právo vzniklé z újmy na svobodě, životě nebo na zdraví platí pouze subjektivní promlčecí lhůta. Objektivní promlčecí lhůta je vzhledem ke zvláštní povaze těchto práv (poškozený bude o okolnostech rozhodných

pro počátek běhu promlčecí lhůty vědět současně s jejich vznikem) a se zřetelem k požadavku zajistit poškozeným co nejúčinnější ochranu vyloučena.

Právo na náhradu škody způsobené vadou výrobku podle § 2939 se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy výrobce uvedl vadný výrobek na trh - § 637 občanského zákoníku.

Citovaná desetiletá promlčecí lhůta je lhůtou objektivní, její počátek je stanoven na den, kdy byl vadný výrobek uveden na trh.

Podle § 638 občanského zákoníku se *právo na vydání bezdůvodného obohacení se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.*

Bylo-li bezdůvodné obohacení nabyto úmyslně, promlčí se právo na jeho vydání nejpozději za patnáct let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.

U práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení existuje prakticky stejná úprava promlčení jako u práva na náhradu škody. Rovněž je zde stanovena zvláštní delší objektivní promlčecí lhůta buď desetiletá (dříve tříletá), nebo patnáctiletá, jde-li o bezdůvodné obohacení úmyslné (dříve dvouletá).

Jedná se o další případ prodloužení délky promlčecí lhůty na patnáct let, když bezdůvodné obohacení bylo získáno úmyslně. Zákonodárce zde, stejně jako v případech úmyslného způsobení škody nebo újmy, poskytuje zvýšenou ochranu „poškozeným“ proti společensky nepřijatelnému jednání druhého subjektu.

Počátek běhu subjektivní a objektivní promlčecí lhůty v případě práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení podle dosavadní právní úpravy řešil rovněž Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 968/99 ze dne 30.1.2001:

„Počátek subjektivní promlčecí lhůty práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se neváže k datu splatnosti, jak je tomu u počátku obecné promlčecí doby podle ustanovení § 101 obč. zák., ale k

jiné skutečnosti, kterou je vědomost oprávněného o tom, že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se obohatil.

Pro stanovení počátku běhu objektivní promlčecí doby ve smyslu ustanovení § 107 odst. 2 obč. zák. je rozhodující okamžik, kdy bezdůvodné obohacení vzniklo. Ke splnění předpokladů pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby proto nemůže dojít předtím, než bezdůvodné obohacení vůbec vznikne. Subjektivní promlčecí doba tedy může začít běžet nejdříve s počátkem lhůty objektivní.

Bez důvodné obohacení získané plněním z právního důvodu, který odpadl, vzniká okamžikem, kdy odpadl právní důvod již poskytnutého plnění“.

Rovněž toto rozhodnutí bude s ohledem na ustanovení § 638 občanského zákoníku použitelné i pro novou právní úpravu.

Podle § 639 - 642, uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

Právo přiznané rozhodnutím orgánu veřejné moci se promlčí za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno.

Bylo-li v uznání dluhu nebo v rozhodnutí orgánu veřejné moci plnění rozloženo na jednotlivá dílčí plnění, platí desetiletá promlčecí lhůta i pro tato dílčí plnění a počíná běžet ode dne dospělosti každého dílčího plnění. Dospěje-li nesplněním některého dílčího plnění celý dluh, počne promlčecí lhůta běžet ode dne dospělosti nesplněného dílčího plnění.

V případě uznání dluhu nebo přiznání práva rozhodnutím orgánu veřejné moci setrval nový občanský zákoník na dosavadní úpravě. V uvedených případech se dosud proběhlá promlčecí lhůta nepočítá a počíná běžet promlčecí lhůta nová, desetiletá.

Byl-li dluh uznán nebo bylo-li právo přiznáno rozhodnutím orgánu veřejné moci, neplatí desetiletá promlčecí lhůta pro úroky a pro ta opětující se plnění, které dospěly po uznání dluhu nebo po přiznání práva.

Právo přiznané pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu se tedy podle § 640 občanského zákoníku promlčuje za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno. Délka původní promlčecí lhůty přitom není rozhodná. Důsledky písemného uznání jako práva podle § 639 jsou z hlediska promlčení stejné, jako když dojde k přiznání práva rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, tj. původní promlčecí lhůta se stane právně bezvýznamnou a začne běžet vždy nová desetiletá promlčecí lhůta. Právo lze podle soudní praxe uznat opětovně, tj. i několikrát za sebou. Soudní praxe dokonce připouští možnost uznat i právo přiznané pravomocným soudním rozhodnutím. Nová desetiletá promlčecí lhůta běží v takovém případě od uznání, resp. od uplynutí lhůty k plnění uvedené v písemném projevu. Vyloučeno je uznání práva s účinky podle § 639 u práva již prekludovaného, neboť takové právo uplynutím prekluzivní lhůty zaniklo. Totéž platí i o právu, které nikdy neexistovalo.

V případě, že v uznání dluhu nebo v rozhodnutí orgánu veřejné moci bylo plnění rozloženo na jednotlivá dílčí plnění, platí desetiletá promlčecí lhůta i pro tato dílčí plnění a počíná běžet ode dne dospělosti každého dílčího plnění. Dospěje-li nesplněním některého dílčího plnění celý dluh, počne promlčecí lhůta běžet ode dne dospělosti nesplněného dílčího plnění. Pokud se tedy dlužník s věřitelem dohodnou na mnohaletém splácení dluhu, může nastat situace, kdy zatímco některé splátky jsou již promlčené, jiné nejsou ještě splatné a nezačala u nich běžet promlčecí lhůta. Uzavřel-li věřitel s dlužníkem dohodu, ve které se dohodli na plnění ve splátkách, a věřitel vzhledem k platební nekázní dlužníka požádá dlužníka dle ust. § 1931 o vyrovnání celé pohledávky, počne promlčecí lhůta běžet ode dne splatnosti nesplněné splátky.

Podle § 643, odst. 1 občanského zákoníku, pokud *přešla povinnost na dědice, skončí promlčecí lhůta nejdříve uplynutím šesti měsíců ode dne, kdy bylo dědici nabytí dědictví potvrzeno.*

Smyslem tohoto ustanovení je zvýšená právní ochrana věřitelů zůstavitele pro případ, kdy dlužník zemře krátce před uplynutím promlčecí lhůty.

Byla-li právnická osoba obnovena, skončí jejím věřitelům promlčecí lhůta nejdříve uplynutím šesti měsíců ode dne, kdy byl zápis právnické osoby ve veřejném rejstříku obnoven (§ 643, odst. 2 občanského zákoníku).

Toto ustanovení poskytuje ochranu věřitelům zrušené právnické osoby obdobně jako věřitelům zemřelého dlužníka. Pokud je tedy právnická osoba obnovena, poskytuje zákonodárce jejím věřitelům promlčecí lhůtu minimálně šest měsíců ode dne, kdy byl zápis právnické osoby ve veřejném rejstříku obnoven. Tímto ustanovením má být zamezeno zjevné nespravedlnosti, ke které by mohlo dojít, pokud by promlčecí lhůta skončila v období zrušení dlužníka – právnické osoby, tedy v době, kdy věřitel objektivně nemohl své právo vykonat, resp. situace, kdy by mohlo dojít k promlčení pohledávek v případě, pokud došlo k likvidaci a výmazu právnické osoby z příslušného veřejného rejstříku a následně se objevil další majetek právnické osoby.

Splní-li věřiteli dluh za dlužníka zástavní dlužník, nepromlčí se jeho právo vůči dlužníku dříve než za šest měsíců po splnění dluhu (§ 644 občanského zákoníku).

Nový občanský zákoník již nestanoví kratší jednoroční promlčecí lhůtu pro práva z přepravy. Zkrácení promlčecí lhůty u práv z přepravy bylo odůvodňováno tím, že pro dopravce by bylo se zřetelem k hromadnosti dopravy i k velké početnosti případů neúnosné uschovávat po delší dobu potřebné listinné, popř. jiné doklady důležité pro případné spory. Praxe však tento zvláštní přístup k jediné skupině podnikatelů neobhájila,

Nadále však bude platit odlišná úprava pro mezinárodní silniční nákladní dopravu, kde se promlčení řídí Úmluvou o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR). Dle článku 32 uvedené Úmluvy se nároky z přeprav, na něž se Úmluva vztahuje, promlčují za jeden rok. V případě úmyslu nebo takového zavinění, které se podle práva soudu, u něhož se právní věc projednává, považuje za rovnocenné úmyslu, je promlčecí doba tříletá.

Dle Úmluvy CMR počíná promlčecí doba běžet:

- a) při částečné ztrátě zásilky, při jejím poškození nebo při překročení dodací lhůty dnem vydání zásilky,
- b) při úplné ztrátě třicátým dnem po uplynutí dohodnuté dodací lhůty, a nebyla-li dodací lhůta dohodnuta, šedesátým dnem po převzetí zásilky dopravcem,
- c) ve všech ostatních případech uplynutím tří měsíců ode dne uzavření přepravní smlouvy.

Den, kterým promlčecí doba počíná běžet, se do promlčecí doby nepočítá.

8.2.2. POČÁTEK PROMLČECÍ LHŮTY:

Vzhledem k tomu, že s uplynutím promlčecí doby jsou spjaty vážné právní následky, je třeba přesně určit, jak konec promlčecí lhůty, tak především její počátek.

Ustanovení týkající se počátku, stavení nebo běhu promlčecí lhůty jsou i v novém občanském zákoníku kogentní.

Obecně je počátek promlčecí doby určen v ust. § 619 občanského zákoníku, ve kterém je upravena i obecná délka promlčecí lhůty (viz výše). Podle tohoto ustanovení je tedy obecně určeným objektivním počátkem běhu promlčecí lhůty *den, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé*. Tímto dnem je zásadně den, kdy právo bylo možno odůvodněně vykonat podáním návrhu u soudu, neboli kdy je actio nata. Není rozhodné z jakého důvodu, ať subjektivního či objektivního, tak věřitel neučinil. Actio nata nastává ve většině případů splatností dluhu, tj. dnem, kdy měl dlužník poprvé splnit dluh, resp. započít s jeho plněním. Splatnost může být určena dohodou či stanovena právním předpisem nebo rozhodnutím orgánu. Nebyla-li splatnost dluhu přesně ujednána nebo jinak stanovena, lze o splnění dluhu požádat dlužníka kdykoli. Dlužník je povinen podle § 1958 odst. 2 občanského zákoníku splnit dluh bez zbytečného odkladu. Zákonodárce zde bohužel konkrétní dobu plnění stanoví značně neurčitě, když v praxi při výkladu pojmu „bez zbytečného odkladu“ může docházet k odlišným interpretacím. Dle dosavadní úpravy měl dlužník plnit prvního dne poté, co byl o plnění věřitelem požádán, což byla úprava jistě vhodnější, neboť odlišné či zavádějící výklady nepřipouštěla.

Další otázkou je počátek běhu promlčecí lhůty u pohledávek, u kterých není čas plnění přesně ujednáno nebo jinak stanoveno (např. právním předpisem nebo v rozhodnutí orgánu veřejné moci). V závislosti na těchto okolnostech začíná promlčecí lhůta běžet rozdílným způsobem.

Ustálenou soudní judikaturu reprezentuje například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3033/2005: „Závěr odvolacího soudu o tom, že pohledávka se stává splatnou až k výzvě věřitele na splnění dluhu je správný. Tento závěr zcela nepochybně vyplývá z ustanovení § 563 o. z., z něhož lze dovodit, že není-li doba plnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, co byl o plnění věřitelem požádán (viz též rozsudky publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R III/1967 a R 23/1993). Teprve výzvou k plnění se dluh stává splatným. Vzhledem k tomu, že úkon směřující k započtení lze učinit až poté, co se staly splatnými obě započítávané pohledávky, byl úkon žalované směřující k započtení předčasný, neboť nebyly splněny podmínky pro započtení a nemohl proto mít účinky započtení.“,

nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2011, sp. zn. 33 Cdo 2634/2008: „Jelikož občanský zákoník neupravuje otázku ujednání o splatnosti dluhu ponechané na vůli věřitele, platí v občanskoprávních vztazích, že věřitel může dlužníka požádat o jeho splnění kdykoliv z toho pak plyne ten důsledek, že za den rozhodný pro počátek běhu promlčecí doby je třeba považovat den, který následuje po vzniku dluhu“.

Není tedy zřejmě dán žádný zákonný důvod, aby promlčecí lhůta u majetkových práv, u nichž ve smyslu § 1958 občanského zákoníku není čas plnění přesně ujednán nebo jinak stanoven, počala běžet až prvním dnem následujícím po realizaci subjektivního práva věřitele požádat dlužníka o plnění. V rozporu s občanským zákoníkem by tak docházelo k prodlužování promlčecí lhůty ve prospěch věřitele a k tíži dlužníka. Počátek běhu promlčecí lhůty nemůže záviset jen na subjektivním výkonu oprávnění věřitele požádat dlužníka o plnění, nýbrž se váže - jako u všech promlčitelných majetkových práv - v souladu s ustanovením § 619, odst. 1 občanského zákoníku již ke dni, kdy tak

věřitel mohl poprvé objektivně učinit, tj. začíná běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé.

Promlčecí lhůta u pohledávek, u nichž není čas plnění přesně ujednáno nebo jinak stanoven, tak počíná běžet již dnem následujícím po vzniku samotné pohledávky bez ohledu na to, kdy věřitel dlužníka o plnění požádal.

Právo věřitele požádat dlužníka o splnění dluhu, není-li čas plnění přesně ujednáno nebo jinak stanoven, je promlčitelným majetkovým právem věřitele ve smyslu § 609 občanského zákoníku, jehož délka je stanovena jednotlivými zákonnými ustanoveními dle konkrétního druhu majetkového práva.

Doba, kdy věřitel skutečně realizoval svoje subjektivní oprávnění požádat dlužníka o plnění majetkových práv, u nichž není čas plnění přesně ujednáno nebo jinak stanoven, má za následek jen vznik zákonného práva věřitele požadovat po dlužníkovi rovněž placení úroků z prodlení z peněžitého dluhu ve smyslu § 1970 občanského zákoníku.

Prodlení dlužníka s plněním peněžitého dluhu ve smyslu § 1970 občanského zákoníku, zakládající právo věřitele požadovat od dlužníka vedle vlastního plnění i úroky z prodlení, nelze zaměňovat s počátkem běhu vlastní promlčecí lhůty: realizace subjektivního práva věřitele na vrácení peněžitého dluhu vůči dlužníkovi má vliv jen na vznik zákonného práva na úroky z prodlení.

Posunutí počátku běhu promlčecí lhůty až na první den poté, kdy věřitel dlužníka o plnění skutečně požádal, by vedlo k tomu, že by dle uvážení věřitele byl dlužník v neustálé nejistotě, zda a kdy věřitel o plnění požádá s rizikem pozdějšího stále obtížnějšího zjišťování skutkového stavu.

Při užívání nemovitostí, bytů a nebytových prostor bez právního důvodu počíná běžet promlčecí lhůta práva pronajímatele na vydání bezdůvodného obohacení vůči faktickému uživateli těchto prostor za každý den užívání zvlášť, a to vždy dnem následujícím. Promlčecí lhůty tedy neběží až na základě subjektivního rozhodnutí pronajímatele jako věřitele požádat faktického uživatele jako dlužníka o plnění (vydání bezdůvodného obohacení).

Při sjednávání půjčky bez určení času splatnosti dluhu počíná běžet promlčecí lhůta již prvním dnem následujícím po reálném poskytnutí půjčky věřitelem dlužníkovi, tj. první den po dni, kdy věřitel může dlužníka poprvé požádat o její vrácení.

Běh promlčecí lhůty všech majetkových práv, u nichž je čas splnění přesně ujednáno nebo jinak stanoveno - s výjimkou těch, která se na základě zákona nepromlčují - počíná prvním dnem po jejich splatnosti, nestanoví-li zákon výslovně jinak; tímto dnem vzniká též zákonné právo věřitele požadovat po dlužníkovi u peněžitých dluhů i úrok z prodlení.

Byla-li splatnost dluhu ponechána na vůli dlužníka (§ 1960 občanského zákoníku), nezačne promlčecí lhůta běžet, ledaže věřitel navrhl, aby splatnost určil soud. Jestliže tak soud svým pravomocným rozhodnutím učiní, začne běh promlčecí lhůty dnem následujícím po uplynutí lhůty splatnosti určené soudem.

To, co bylo řečeno výše o počátku promlčecí lhůty, se vztahuje i na případy, kdy obsahem daného závazku něčeho se zdržet nebo něco strpět. V takovém případě je počátek běhu promlčecí lhůty vázán na okamžik, kdy dlužník poruší svůj závazek něčeho se zdržet či něco strpět. Promlčecí lhůta tu tedy začíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k porušení některého z uvedených závazků.

Při dílčích plněních dluhu počne promlčecí lhůta běžet u každého dílčího plnění ode dne jeho dospělosti. Dospěje-li pro nesplnění některého dílčího plnění celý dluh, počne pro celý dluh běžet promlčecí lhůta ode dne dospělosti nesplněného dílčího plnění (§623).

Bylo-li mezi věřitelem a dlužníkem dohodnuto plnění ve splátkách, pak pro každou splatnou splátku běží samostatná tříletá promlčecí lhůta podle § 629. Ustanovení § 1931 však připouští, aby se nesplněním jedné ze splátek stal splatným celý dluh. V tomto případě počne tříletá promlčecí lhůta pro právo na zaplacení celého zbývajících dluhu běžet ode dne, kdy se stala splatnou celá nesplněná splátka.

Jedná-li se o právo vymahatelné u orgánu veřejné moci, počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. Právo může být uplatněno poprvé, pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla.

Práva vymahatelná u soudu budou nově označovaná jako práva vymahatelná u orgánu veřejné moci. Dle § 3017 NOZ se na roveň uplatnění práva před soudem staví i uplatnění práva před rozhodcem.

Okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody zahrnují vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě. To platí obdobně i pro odčinění újmy.

Okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody způsobené vadou výrobku podle § 2939 zahrnují vědomost o škodě, vadě a totožnosti výrobce.

Okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na vydání bezdůvodného obohacení zahrnují vědomost, že k bezdůvodnému obohacení došlo, a o osobě povinné k jeho vydání.

V případech promlčení práv na náhradu škody a práv na vydání bezdůvodného obohacení tedy zahrnují okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty vědomost o události – tj. o škodě a o bezdůvodném obohacení.

Jedná-li se o újmu na zdraví nezletilého, který není plně svéprávný, počne promlčecí lhůta nejdříve běžet, až se nezletilý stane plně svéprávným. Nenabude-li plné svéprávnosti, nepočne promlčecí lhůta běžet, dokud mu po dovršení zletilosti nebude jmenován opatrovník.

Jedná se o zcela nové ustanovení, které má chránit jakoukoli újmu na zdraví způsobenou nedospělým.

Při dílčích plnění dluhu počne promlčecí lhůta běžet u každého dílčího plnění ode dne jeho dospělosti. Dospěje-li pro nesplnění některého dílčího plnění celý dluh, počne pro celý dluh běžet promlčecí lhůta ode dne dospělosti nesplněného dílčího plnění.

U práva na vydání peněžních prostředků uložených na účtu nebo představujících vklad počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy smluvní závazek zanikl.

U práva vzniklého z celkového zničení nebo ztráty dopravované věci počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy zásilka měla být příjemci doručena. Byla-li však dopravovaná věc jen poškozena nebo byla-li doručena opožděně, počne promlčecí lhůta běžet ode dne doručení zásilky.

U práva na pojistné plnění počne promlčecí lhůta běžet za jeden rok od pojistné události. To platí i v případě, kdy poškozenému vzniklo přímé právo na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný uplatňuje vůči pojistiteli úhradu toho, co poškozenému poskytl při plnění povinnosti nahradit škodu nebo jinou újmu.

Tímto ustanovením má být nadále zajištěna zvýšená ochrana pojištěných osob.

Má-li být podle zvyklosti nebo podle praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, pohledávka vyrovnána na základě vyúčtování předkládaného

koncem určitého období, počne promlčecí lhůta běžet ode dne následujícího po konci období, kdy vyúčtování mělo být předloženo.

U práva, které musí být uplatněno nejprve u příslušné osoby, počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy u ní bylo právo takto uplatněno.

Jedná se o práva, která nemohou být bez dalšího uplatněna přímo u soudu, aniž by byla nejprve uplatněna u protistrany (práva vzniklá z vadného plnění, práva na náhradu škody).

8.2.3. BĚH PROMLČECÍ LHŮTY

Počátek promlčecí lhůty je dán objektivně, což znamená, že promlčecí lhůta počne běžet, jakmile se splní zákonem pro to předpokládané okolnosti, aniž mohl některý z účastníků daného právního vztahu její počátek nějak ovlivnit.

I nový občanský zákoník upravuje případy, kdy promlčecí lhůta vůbec nepočne běžet, její běh neskončí anebo se na určitou dobu přeruší.

Jakmile jednou započala promlčecí lhůta běžet, doběhne nepřetržitě do svého konce, nenastane-li ovšem skutečnost, která by mohla nepřetržitost běhu promlčecí lhůty ovlivnit, a to tím způsobem, že by běh promlčecí lhůty buď přechodně zastavila, anebo jej dokonce přetrhla. Vzhledem k tomu, že stavení či přetržení promlčecí lhůty je významným zásahem do jejího běhu, který vyvolává vážné právní následky, může ke stavení či přetržení promlčecí lhůty dojít jen tehdy, jestliže je na to v zákoně výslovně pamatováno.

Nepřetržitost běhu promlčecí lhůty může být narušena objektivně danými okolnosti, avšak ponejvíce se tu počítá se zásahem oprávněného a výjimečně i povinného subjektu, který může způsobit stavení nebo přetržení příslušné promlčecí lhůty svým právním úkonem. Objektivně počínající a probíhající promlčecí lhůta podléhá tedy tam, kde je to zákonem stanoveno, možnému subjektivnímu zásahu ze strany oprávněného či povinného subjektu daného právního vztahu.

Nový občanský zákoník neřeší výslovně, jaký vliv na běh promlčecí lhůty má změna v osobě věřitele nebo dlužníka.

Dle právní teorie však změna v osobě kteréhokoliv subjektu právního vztahu ani stavení, ani přerušování promlčecí lhůty nevyvolá. Právní nástupce subjektu určitého práva či určité povinnosti totiž přebírá právo nebo povinnost v takovém stavu, v jakém se nacházely v době změny subjektů. Právní postavení nástupce je tedy stejné jako postavení jeho právního předchůdce. Je přitom nerozhodné, z jakého důvodu ke změně

v osobě věřitele nebo dlužníka dochází. Proto tam, kde dochází ke změně v osobě subjektu práva či povinnosti, započítává se právnímu nástupci ta část promlčecí doby, která uplynula již jeho právního předchůdci.

A) Stavení promlčecí lhůty

Stavení promlčecí lhůty lze vymezit buď v užším smyslu, tj. případ, kdy promlčecí lhůta začala běžet, pak se na určitou dobu její běh zastavil, a po odpadnutí překážky uvedená lhůta doběhla do svého konce, a ve smyslu širším, tj. kromě uvedeného případu také případ, kdy se z určitého důvodu odsouvá počátek promlčecí lhůty a případ, kdy promlčecí lhůta skončí později, než by za normálních okolností skončit měla.

Prakticky nejvýznamnější případ stavení promlčecí doby upravuje občanský zákoník v § 648. Podle tohoto ustanovení *uplatní-li věřitel v promlčecí lhůtě právo u orgánu veřejné moci a pokračuje-li řádně v zahájeném řízení, promlčecí lhůta neběží. To platí i o právu vykonatelném, pokud byl pro ně navržen výkon rozhodnutí nebo navrženo nařízení exekuce.*

Dojde-li tedy ve stanové promlčecí lhůtě, tj. nejpozději v její poslední den, k uplatnění práva u soudu anebo u jiného příslušného orgánu, nastává stavení promlčecí lhůty. Po dobu trvání řízení před soudem či jiným orgánem promlčecí lhůta ve svém běhu již nepokračuje. Předpokladem stavení promlčecí lhůty po dobu trvání řízení a tedy neskončení promlčecí lhůty je, že oprávněný subjekt řádně pokračuje v zahájeném řízení. Jestliže věřitel v zahájeném řízení u soudu nebo u jiného orgánu řádně nepokračuje, promlčení běží i po dobu řízení a promlčecí lhůta může skončit bez ohledu na to, že právo již bylo uplatněno. V řízení pokračuje účastník řízení řádně tehdy, jestliže svými procesními úkony nebrání náležitému průběhu řízení, takže toto řízení může skončit rozhodnutím ve věci, resp. soudním smírem. Při promlčení má stejné právní účinky jako uplatnění práva u soudu či jiného orgánu i návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh, jímž se oprávnění

domáhá exekuce či výkonu rozhodnutí, kterým mu bylo přiznáno právo. I ve vykonávacím nebo exekučním řízení je tedy třeba řádně pokračovat.

Promlčecí lhůta nepočne běžet a již započatá promlčecí lhůta neběží, jde-li o právo mezi manžely, mezi osobami žijícími ve společné domácnosti, mezi zastoupeným a zákonným zástupcem, opatrovancem a opatrovníkem nebo mezi poručenцем a poručníkem. Tyto případy upravuje občanský zákoník v § 646.

Jednou ze změn je rozšíření působnosti stavení promlčecí lhůty na další případy vedle práv mezi manžely na osoby žijící ve společné domácnosti, mezi zastoupeným a zákonným zástupcem nebo mezi poručníkem a poručenцем. Vyloučení běhu promlčecí lhůty pouze pro manžely za trvání manželství je odstraněním dalšího nedostatku stávající úpravy. Nově se tedy tato překážka bude vztahovat i na osoby žijící ve společné domácnosti, zákonného zástupce a zastoupeného, opatrovance a opatrovníka a poručenце a poručníka

Toto ustanovení tedy odsouvá počátek promlčecí lhůty tam, kde jde o právo mezi vyjmenovanými osobami, v těchto případech tedy promlčení nepočíná. Důvodem pro odsunutí počátku promlčecí lhůty je existence vztahu mezi zástupcem a zastoupeným, opatrovancem a opatrovníkem, poručenцем a poručníkem, a s tím spjatá potřeba ochrany zastoupených osob, které nemohou samy v případě kolize zájmů uplatnit svá práva. Tímto způsobem je rovněž poskytována zvýšená ochrana fyzickým osobám nezpůsobilým k právním úkonům, zejména nezletilým dětem (jež ztratily oba rodiče).

Promlčecí lhůta tedy neběží mezi rodiči a jejich dětmi (do nabytí jejich zletilosti, a není rozhodné, zda dosažením věku nebo uzavřením manželství), ale ani mezi manžely. Pokud promlčecí lhůta začala běžet mezi mužem a ženou před uzavřením manželství, po dobu manželství neběží, ale po eventuálním rozvodu pokračuje (manželství je překážkou způsobující stavení běhu promlčecí lhůty).

Uvedená promlčení lhůta se staví až do dne, kdy skončí mezi účastníky právního vztahu, z něhož vyplývá právo, o jehož promlčení jde, vztah zákonného zastoupení, resp. vztah manželský.

Ke zjednodušení úpravy došlo i v případě nového počátku běhu promlčecí lhůty v případě oprávněného, u něhož se vyžaduje zákonný zástupce či opatrovník.

Promlčecí lhůta nezačíná, jestliže nastala skutečnost, od níž obvykle začíná běžet promlčecí lhůta, ale v důsledku zákonem předvídané překážky se počátek odsouvá. Promlčecí lhůta začne běžet až po odpadnutí překážky. Tento případ upravuje občanský zákoník v § 645: *Vyžaduje-li se, aby osoba měla zákonného zástupce nebo opatrovníka, počne promlčecí lhůta běžet ohledně práva takové osoby nebo ohledně práva proti ní až ode dne, kdy zákonného zástupce nebo opatrovníka získá. Již započatá lhůta běží dále, avšak neskončí dříve, než uplyne jeden rok po odpadnutí překážky.*

Citované ustanovení odsouvá počátek promlčecí lhůty na dobu do ustavení zákonného zástupce nebo opatrovníka. To znamená, že promlčecí lhůta po určitý čas nepočne běžet, ačkoli jinak by podmínky byly dány.

Pokud nastal počátek promlčecí lhůty, tato běží, ale v jejím průběhu nastala taková skutečnost, která způsobuje, že se odsouvá konec promlčecí lhůty, který by jinak nastal, lze hovořit o tom, že promlčecí lhůta nekončí. Patří sem případ, pokud se vyžaduje, aby osoba měla zákonného zástupce nebo opatrovníka. Pokud takové osoby zákonného zástupce či opatrovníka ztratí, již započaté promlčení, resp. promlčecí lhůta běží dále, avšak neskončí dříve, než uplyne jeden rok po odpadnutí překážky (§ 645, věta druhá občanského zákoníku). Roční lhůtu, během které nemůže skončit promlčecí lhůta, bude nutno počítat ode dne, kdy nabyde právní moci rozhodnutí o ustanovení zákonného zástupce nebo opatrovníka, příp. kdy nabyde právní moci rozhodnutí, kterým se zruší omezení svéprávnosti, příp. ode dne, kdy se stane nezletilá fyzická osoba

zletilou. Tato doba je stanovena proto, aby zákonný zástupce nebo opatrovník, popř. sama fyzická osoba, jíž byla navrácena svéprávnost, měli dostatek času k uplatnění svého práva.

V případě uzavření dohody o mimosoudním jednání věřitele a dlužníka o právu nebo o okolnosti, která právo zakládá, počne promlčecí lhůta běžet poté, co věřitel nebo dlužník výslovně odmítne v takovém jednání pokračovat, počala-li promlčecí lhůta běžet již dříve, po dobu jednání neběží (§647).

Jedná se o zcela novou úpravu, jejímž smyslem je zamezit úmyslnému protahování mimosoudních jednání s cílem dosáhnout promlčení pohledávky. Pokud počátek promlčecí lhůty nenastal, odsouvá se do doby, kdy jedna ze stran odmítne pokračovat v mimosoudním jednání. Pokud již promlčecí lhůta běží, po dobu mimosoudního jednání neběží, po odmítnutí jedné ze stran v pokračování mimosoudních jednání běh promlčecí lhůty pokračuje.

Nový občanský zákoník výslovně nespécifikuje, co se myslí „dohodou o mimosoudním jednání“. Zcela jistě bude takovou dohodou smlouva o provedení mediace podle zák. č. 202/2012 Sb., o mediaci či dohoda, ve které věřitel a dlužník jasně deklarují zájem vyřešit svůj spor mimosoudně.

Nově také promlčecí lhůta neběží v případě, kdy je věřiteli hrozbou bráněno uplatnit jeho právo a po dobu, kdy své právo neuplatnil z důvodu, že byl dlužníkem nebo osobou dlužníkovi blízko lstivě uveden v omyl (§ 650).

Účelem ustanovení je poskytnout ochranu věřiteli, kterému je v průběhu promlčecí doby bráněno v uplatnění jeho práva, a to ať již hrozbou nebo záměrným (lstivým) uvedením v omyl. Užití hrozby nebo lsti pro získání výhody je společensky nepřijatelné. Pokud počátek promlčecí lhůty nenastal, odsouvá se do doby, kdy věřiteli přestane být hrozbou bráněno v uplatnění práva. Pokud již promlčecí lhůta začala běžet, po dobu, kdy je

věřiteli hrozbou bráněno právo uplatnit, neběží, po odpadnutí překážky běh promlčecí lhůty pokračuje.

Promlčecí lhůta dále neběží po dobu, po kterou trvá vyšší moc, která věřiteli v posledních šesti měsících promlčecí lhůty znemožňuje uplatnit právo (§ 651).

Smyslem ustanovení je zajistit věřitelům dostatek časového prostoru na uplatnění své pohledávky u soudu po odpadnutí překážky, tzn. aby se tak předešlo případům, kdy promlčecí lhůta uplyne po velmi krátké době od odpadnutí překážky. Promlčecí lhůta tedy neuplyne dříve než za šest měsíců od odpadnutí překážky.

Pokračuje-li běh promlčecí lhůty po odpadnutí některé ze shora uvedených překážek (§ 646 – 651), neskončí promlčecí lhůta dříve než za šest měsíců ode dne, kdy začala znovu běžet.

B) Přetržení promlčecí doby

O přetržení promlčecí doby hovoříme tam, kde v důsledku zákonem předpokládané okolnosti přestane promlčecí doba běžet. K již uplynulé části promlčecí doby se nepřihlíží, tato se stává právně bezvýznamnou. Po odpadnutí překážky začne promlčecí doba běžet znovu od začátku.

K přetržení promlčení dochází podle občanského zákoníku v případech, které upravuje v § 639 - 642.

O první případ přetržení promlčení jde tam, pokud dlužník svůj dluh uznal (§ 639). V takovém případě přestane původní promlčecí lhůta běžet a na její místo nastoupí nová promlčecí lhůta desetiletá. Původní lhůta přestane běžet dnem, kdy k uznání práva došlo, nová lhůta počne běžet rovněž dnem, kdy k uznání práva došlo, ale pokud dlužník v uznání určí i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

O druhý případ přetržení promlčení jde tam, kde bylo právo přiznáno rozhodnutím orgánu veřejné moci (např. soudem nebo rozhodcem v rozhodčím řízení). U takto přiznaného práva přestává běžet původní promlčecí lhůta a začíná běžet promlčecí lhůta nová, desetiletá. Tato nová promlčecí lhůta běží ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno.

Rozdílem mezi stavením a přetržením promlčení je tedy to, že v případě stavení promlčecí lhůta neběží, ale po opadnutí překážky pokračuje dále, tj. sčítá se lhůta, která uběhla před a po překážce. Při přetržení běhu promlčecí lhůty se k uplynulé části nepřihlíží a po odpadnutí překážky začíná běžet promlčecí lhůta znovu od svého počátku.

C) Obnovení nároku

Ustanovení § 653 obč. zák. zavádí do současné právní úpravy promlčení zcela nový pojem - obnovení nároku a běh nové promlčecí doby. Toto ustanovení má řešit situaci, která nastane, pokud dlužník uzná svůj promlčený dluh nebo pokud v řízení před soudem nevznese námitku promlčení a soud (nebo jiný orgán veřejné moci) tak promlčené právo věřiteli přizná. V těchto případech se nárok obnoví a počne běžet nová promlčecí lhůta.

8.3. ÚČINNOST STARÉ A NOVÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Podle přechodných ustanovení nového občanského zákoníku doběhnou smluvní vztahy uzavřené před jeho účinností dle dosavadních právních předpisů, tzn. že pro smlouvy uzavřené do 31.12.2013 podle Obchodního zákoníku bude platit čtyřletá promlčecí lhůta, a to i tehdy, pokud promlčecí lhůta začala nebo začne běžet až po 1. lednu 2014. Smluvní strany se však mohou dohodnout, že závazkový vztah podřídí nové právní úpravě, čímž by se změnila i promlčecí lhůta, resp. její délka.

8.4. PRÁVNÍ NÁSLEDKY PROMLČENÍ

Uplynula-li zákonem stanovená promlčecí lhůta a věřitel v ní stanoveným způsobem své právo u soudu nevykonal, nevykonané právo se promlčelo. Tím nastaly jisté právní účinky.

Konkrétním právním účinkem je, že dlužník není povinen plnit. Dlužníkovi však nadále zůstává oprávnění plnit. Dlužníkovi dále vzniklo oprávnění vznést v průběhu celého řízení, tj. až do pravomocného rozhodnutí věci samé, námitku promlčení (dovolat se promlčení) a tím způsobit zánik věřitelovy možnosti domoci se s úspěchem u soudu promlčeného práva. Dlužníkovi tedy vzniklo oprávnění způsobit vznesením námitky promlčení zánik nároku.

Pokud tedy dlužník využije tohoto svého oprávnění do právní moci rozhodnutí, tedy i v řádném opravném prostředku, nemůže soud věřiteli promlčené subjektivní občanské právo přiznat, neboli musí žalobu věřitele, kterou se tohoto promlčeného práva domáhá, zamítnout. Vznesením námitky promlčení dlužníkem totiž došlo k zániku nároku, tj. právo přestalo být vynutitelné. Samo právo věřitele však ani po zamítavém pravomocném rozhodnutí soudu nezaniká, nýbrž trvá dále, i když oslabené o nárok. Proto se hovoří též o tzv. naturálním právu, kterému odpovídá naturální dluh.

9. PREKLUZE

9.1. POJEM PREKLUZE

Tato právní instituce se uplatňuje ve všech právních vztazích, kde záleží na poměrně rychlém uplatnění práv a kde zároveň obecný zájem směřuje k tomu, aby mezi subjekty nezůstávala po delší dobu nežalovatelná práva. Účelově sleduje tato instituce v podstatě stejný cíl jako promlčení, tj. čelit vzniku a existenci dlouhotrvající vynutitelnosti práv a jim odpovídajících povinností a tak zabezpečovat žádoucí právní jistotu. Prekluze však na rozdíl od promlčení uskutečňuje tento cíl rozhodněji. Je tomu tak především ze dvou důvodů :

- za prvé proto, že s právní institucí prekluze je pojmově spojen nejen zánik možnosti domáhat se s úspěchem svého práva u příslušného orgánu, nýbrž přímo zánik samotného subjektivního práva,
- za druhé k tomu svým způsobem přispívá i ta skutečnost, že prekluzivní doby jsou zpravidla kratší, než obecné doby promlčecí. Tím je též urychlován proces výkonu práv.

Účelem prekluze je pobízet oprávněný subjekt pod sankcí zániku samotného subjektivního práva k tomu, aby své právo vykonal včas, tj. ve společensky únosných a přiměřených lhůtách (prekluzivních lhůtách). Jde o to, aby oprávněný subjekt – věřitel neoddaloval donekonečna požadavek splnění u povinného subjektu - dlužníka a nevytvářel tak společensky nežádoucí dlouhotrvající práva a povinnosti, o jejichž existenci a také obsahu by mohly vzniknout pochybnosti.

Pokud se zaměříme na účel právního institutu prekluze, zjistíme, že prekluzivní lhůty jsou krátké a jsou stanoveny ve společenském zájmu, kdy existence práva se může stát vzhledem k typicky se vyskytujícím okolnostem pochybnou a nesnadno prokazatelnou, a kdy je proto třeba, aby právní vztahy byly co nejdříve vyjasněny. Z uvedeného vyplývá, že prvotním a hlavním účelem prekluze je rychlé vyjasnění právních vztahů,

tedy především požadavek právní jistoty. Prekluze vyjadřuje veřejný zájem na vyjasnění vztahů a je prvkem omezení autonomie vůle stran.

Od prekluze je nutno mimo promlčení odlišovat také zánik práva uplynutím doby, na kterou bylo omezeno. Časové omezení práva může být stanoveno právním předpisem, rozhodnutím, případně dohodou stran. K zániku práv a povinností omezených na dobu určitou dochází samotným uplynutím (tj. událostí), aniž jsou k tomu třeba nějaké další právní skutečnosti. U tohoto právního institutu je na rozdíl od prekluze (i promlčení) z hlediska další existence práva (nároku u promlčení) zcela nevýznamné, zda právo bylo v určitém časovém úseku uplatněno. Právo totiž zaniká, nezávisle na jeho případném uplatnění, uplynutím času.

Občanský zákoník vymezuje pojem prekluze v § 654:

Nebylo-li právo vykonáno ve stanovené lhůtě, zanikne jen v případech stanovených zákonem výslovně. K zániku práva soud přihlédne, i když to dlužník nenamítne.

Otázkou zániku práva uplynutím propadlé lhůty se zabýval i Nejvyšší soud ČR, který ve svém rozhodnutí sp. zn. 2 Cdon 316/96 ze dne 27.11.1997 konstatoval:

„Pokud ustanovení hmotněprávního předpisu, v němž není zmíněno promlčení, stanoví, že určitý nárok lze uplatnit u soudu jen do určitého dne (v určité lhůtě), jde o lhůtu propadnou. V takovém ustanovení nemusí být výslovně uvedeno, že jinak právo zanikne.“

Podle občanského zákoníku jsou předmětem prekluze výlučně práva majetkové povahy. Práva ryze osobní povahy režimu prekluze podle občanského zákoníku nepodléhají.

Prekluze nastává bez dalšího, jestliže:

1. uplynul určitý – právním předpisem přesně stanovený čas, resp. lhůta a zároveň
2. oprávněný subjekt ve lhůtě vymezené v bodě 1 nevykonal stanoveným právním způsobem své právo (omisivní úkon).

K zachování práva je nezbytné, aby právo bylo v prekluzivní lhůtě určitým předepsaným právním způsobem uplatněno – vykonáno. Toto uplatnění práva může mít různé formy:

- a) v celé řadě případů je nutno za účelem jeho zachování uplatnit ve stanovené lhůtě před příslušným orgánem,
- b) v určitých případech je nutno za účelem zachování práva učinit ve stanovené lhůtě jiný jednostranný právní úkon.

Není-li tedy právo ve stanovené lhůtě uplatněno, dochází k jeho zániku.

Od případu zániku práva uplynutím doby se právní instituce prekluze liší v tomto směru:

V prvním případě zaniká subjektivní právo již samotným uplynutím doby, aniž by jeho zánik závisel zároveň na tom, zda před uplynutím doby byla podána žaloba nebo vykonán jiný právní úkon.

Naproti tomu při prekluzi má včasné podání žaloby nebo včasné provedení jiného předepsaného úkonu na následek, že závazek již uplynutím lhůty nezanikne.

9.2. PREKLUZIVNÍ (PROPADNÁ) DOBA

Protože o prekluzi, prekluzivní lhůtě ani o jejím počátku nemá občanský zákoník vedle obecného a stručného § 654 žádné podrobné ustanovení, je třeba počátek a délku příslušné prekluzivní lhůty vyhodnotit vždy ze znění ustanovení upravujícího příslušnou prekluzivní lhůtu.

Pro určení počátku a konce běhu prekluzivních lhůt se použije ust. § 619 a násl. občanského zákoníku.

Prekluzivní lhůty nemohou být prodlouženy a jejich běh se nezastavuje ani nepřerušuje. Z této obecné zásady platí výjimky, kdy se určitá doba do prekluzivní lhůty nezapočítává.

Prekluzivní lhůty nemají žádnou obecnou úpravu vztahující se k jejich běhu podobnou té, která je věnována promlčení. Proto lze říci, že prekluzivní lhůty běží trvale bez jakékoliv přestávky a případná změna jejich běhu je v zákoně stanovena pouze pro určité prekluzivní lhůty, nikoliv obecně pro jakoukoli prekluzivní lhůtu v občanském zákoníku.

Pro prekluzivní lhůty oproti lhůtám promlčecím je typická větší lhostejnost zákonodárce, pokud jde o osoby, jejichž práva prekluzí zanikají. Zatímco u promlčení zákonodárce poskytuje ochranu osobám, které musí mít zákonného zástupce (ust. § 645 občanského zákoníku), a promlčení nepočne a v případě, že počalo, neskončí po uplynutí určité lhůty po odpadnutí překážky, u prekluze se s obdobným řešením nesetkáme. Ohledně stávající právní úpravy Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí odmítl postupovat analogicky dle ust. §113 občanského zákoníku 40/1964 Sb., a dovedil, že skutečnost, že osoba nemá zákonného zástupce, nemůže mít vliv na běh prekluzivní lhůty. Na rozdíl od promlčení nemá ani uznání dluhu dlužníkem na běh prekluzivní doby vliv, nestaví ji, nepřerušuje ani neprodlužuje. Nový občanský zákoník v ust. § 654, odst. 2 sice výslovně určuje, že *ustanovení tohoto zákona o běhu promlčecí lhůty platí obdobně i pro lhůtu prekluzivní*, nicméně ustanovení o promlčecí lhůtě nebudou ani nadále pro lhůty prekluzivní platit

bezvýjimečně a shora uvedené odlišnosti bude nutné respektovat i nadále dle nové právní úpravy.

Pokud jde o délku běhu prekluzivních lhůt, není stanovena obecná prekluzivní lhůta, ale prekluzivní lhůta je stanovena v různé délce podle povahy jednotlivých právních vztahů.

V řadě případů navazují na lhůty prekluzivní lhůty promlčecí. Počátek promlčecí doby je ve smyslu ust. § 620 občanského zákoníku vázán na uplatnění práva u fyzické nebo právnické osoby, takové uplatnění je tedy podmínkou, bez které promlčecí doba vůbec nepočne běžet. Nebylo-li právo oprávněného subjektu u fyzické či právnické osoby včas uplatněno, toto právo podle § 654 zanikne (prekluduje se), takže promlčení tohoto práva se stává irelevantní.

V takových případech platí, že pokud je právo ve stanovené prekluzivní lhůtě uplatněno, počíná běžet promlčecí lhůta. Tak je tomu například u práva na náhradu škody dle ust. § 2945 občanského zákoníku. Oprávněný subjekt musí nejprve v prekluzivní patnáctidenní lhůtě uplatnit u provozovatele právo na náhradu škody na odložené věci. Na tuto prekluzivní lhůtu navazuje lhůta promlčecí, která počíná běžet ode dne, kdy oprávněný subjekt u provozovatele právo na náhradu škody uplatnil.

V případě akcesorických závazků a jejich dalšího trvání, pokud hlavní závazek zanikne prekluzí, je situace zcela jednoznačná. Z povahy těchto závazků vyplývá, že jsou existenčně zcela závislé na existenci hlavního závazku, pokud tento zanikl v důsledku neuplatnění práva, zanikly současně s ním i akcesorické závazky (ručení, smluvní pokuta atd.).

Pokud jde o konkrétní případy prekluze stanovené v novém občanském zákoníku, zůstávají nadále upraveny nesystematicky po celém zákoně. Nutno podotknout, že z hlediska právní praxe je to vyhovující, neboť daný subjekt nepotřebuje vědět, které všechny lhůty v občanském zákoníku jsou prekluzivní, ale potřebuje jednoznačně poznat, o jaký typ lhůty se jedná v jeho konkrétním případě.

Co se týče odpovědnosti za škodu na vznesených a odložených věcech, pak podle § 2945 občanského zákoníku *musí být právo na náhradu škody uplatněno u provozovatele bez zbytečného odkladu. Nejpozději lze právo na náhradu škody uplatnit do patnácti dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět.*

Tímto ustanovením o možnosti zániku nároku v důsledku jeho neuplatnění v prekluzivní lhůtě má být umožněno provozovateli, který za škodu odpovídá bez zřetele na zavinění, aby mohl zjistit skutečného škůdce a vůči němu nárok postihem uplatnit. Lhůty uvedené v citovaném ustanovení jsou lhůtami hmotněprávními. Lhůta uvedená v § 2945 občanského zákoníku ve větě první a označená „bez zbytečného odkladu“ je lhůtou pořádkovou, která má zdůraznit potřebu bezodkladnosti uplatnění nároku. Patnáctidenní lhůta, která je v § 2945 občanského zákoníku uvedena ve větě druhé, je lhůtou prekluzivní.

S prekluzivními lhůtami se dále setkáme i u tzv. spotřebitelských smluv:

U právní úpravy spotřebitelských smluv je pomocí prekluzivních lhůt upraveno právo odstoupit od těchto smluv, když z povahy věci vyplývá, že se jedná o lhůty prekluzivní (§ 1861 a násl. občanského zákoníku).

Pokud bylo výše uvedeno, že prekluzivní lhůty jsou stanoveny především z důvodu právní jistoty účastníků a rychlého vyřešení případných sporů, nutno uvést, že to tak úplně neplatí v případě spotřebitelských smluv. Propadné lhůty u spotřebitelských smluv jsou (stejně jako právní úprava spotřebitelských smluv) stanoveny za účelem zvýšení právní ochrany spotřebitele. Pomocí těchto lhůt se tak spotřebiteli dává možnost, aby, přestože smlouva byla již platně uzavřena, ji svým jednostranným právním úkonem s účinností *ex tunc* zrušil. Naopak tedy tato právní úprava nepřispívá k posílení právní jistoty účastníků smluvních vztahů, ale dochází díky ní k prolomení zásady *pacta sunt servanda*. Zákonodárce tu jednoznačně upřednostňuje ochranu slabší strany závazkového vztahu, a to spotřebitele.

Prekluzivní lhůty nalezneme také u vedlejších ujednání při kupní smlouvě.

Propadná lhůta je stanovena u předkupního práva v ust. § 2148 občanského zákoníku k zaplacení kupní ceny. Jestliže není dohodnuta lhůta k zaplacení kupní ceny, musí předkupník zaplatit kupní cenu do osmi dnů po nabídce u věci movité a u nemovité věci do tří měsíců po nabídce. V případě, že předkupník kupní cenu v uvedené lhůtě nezaplatí, jeho předkupní právo zanikne (prekluduje). Tyto lhůty jsou poměrně krátké, je možno je však dohodou stran stanovit jinak.

Protože v případě § 2148 občanského zákoníku jde o *ius dispositivum*, lze dospět k závěru, že je možno sjednat nejen delší lhůtu, nýbrž případně i lhůtu kratší (je však zastáván i názor, že je přípustné sjednat pouze kratší lhůtu než zákonnou).

Další propadná lhůta je stanovena u výhrady zpětné koupě (ust. § 2137 občanského zákoníku). U výhrady zpětné koupě je stanovena tříletá propadná lhůta u movitých věcí a desetiletá propadná lhůta u nemovitostí (pokud se strany nedohodly jinak), ve které má prodávající právo žádat vrácení věci. Pokud prodávající v zákonem či dohodou stran stanovené lhůtě výhradu zpětné koupě neuplatní, jeho výhrada zpětné koupě zanikne. Lhůta k uplatnění tohoto práva počíná běžet ode dne, kdy věc byla odevzdána kupujícímu.

Ustanovení o výhrady zpětné koupě se použijí i pro ujednání ohledně výhrady zpětného prodeje, tj. ujednání, kterým si kupující vymíní, že věc prodá prodávajícímu zpět.

Další propadná lhůta je upravena v § 2150 občanského zákoníku upravujícího koupi na zkoušku. Dle tohoto ustanovení, kdo koupí věc na zkoušku, kupuje s podmínkou, že věc ve zkušební lhůtě schválí. Pokud není zkušební lhůta sjednána, činí u movitých věcí tři dny a u nemovitostí jeden rok od uzavření smlouvy (plyne-li však z jednání o uzavření smlouvy, že věc má být prohlédnuta nebo vyzkoušena po odevzdání, běží

zkušební doba ode dne odevzdání). Sjednaná nebo zákonem stanovená zkušební doba je opět dobou propadnou (prekluzivní).

Další prekluzivní lhůta je upravena v § 2152 občanského zákoníku řešícím tzv. výhradu lepšího kupce. Podle tohoto ustanovení uzavřením kupní smlouvy s výhradou lepšího kupce nabývá prodávající právo dát přednost lepšímu kupci, přihlásí-li se v určené lhůtě. Tato lhůta je opět lhůtou prekluzivní (propadnou) a činí u movitých věcí tři dny a u nemovitostí jeden rok od uzavření smlouvy.

V jiných vedlejších ujednáních zaniká sjednaná výhrada nebo podmínka nejpozději do jednoho roku od účinnosti kupní smlouvy, pokud jí neuplatnil v této lhůtě ten, kdo je z výhrady nebo podmínky oprávněn (§ 2157 občanského zákoníku).

Další oblastí občanského práva, kde se setkáváme s prekluzivními lhůtami, jsou ustanovení týkající se nájemních smluv.

U nájemní smlouvy jsou prekluzivní lhůty stanoveny v případech, kdy je potřebné, aby se mezi stranami rychle vyřešily případné spory.

U nájemní smlouvy je stanoveno několik prekluzivních lhůt pro uplatnění práv na prominutí nebo slevu z nájemného nebo na vypovězení nájmu bez výpovědní doby, a to v :

- ust. § 2208, odst. 3 NOZ - právo zanikne, nebylo-li uplatněno nájemcem do šesti měsíců ode dne, kdy vadu zjistil nebo mohl zjistit,
- ust. § 2245, odst. 1 NOZ - právo zanikne, nebylo-li nájemcem uplatněno bez zbytečného odkladu po nastěhování se do bytu

Ve všech případech se jedná o situaci, kdy předmět nájmu má z nějakého důvodu vady, které brání nájemci v jeho řádném užívání, a kdy by z tohoto důvodu bylo nespravedlivé na něm požadovat uhrazení nájemného v plné výši. Toto právo nájemce netrvá neomezeně dlouhou dobu, ale musí je uplatnit ve stanovené době u pronajímatele, musí se tedy starat o svá práva. Pokud tato lhůta marně uplyne, právo nájemce na

prominutí nebo slevu z nájemného (případně z úhrady za plnění poskytovaná s užíváním bytu) zanikne. Pokud jde o formu tohoto uplatnění, lze za řádné uplatnění práva na poskytnutí slevy považovat též *„oznámení nájemce, že pro vady předmětu nájmu nebude až do jejich odstranění uhrazovat sjednané nájemné v plné výši (případně, že část nájemného, které takto zadržel, doplatí po odstranění vad předmětu nájmu).“*

U nájmu bytu má nájemce možnost v případě, že pronajímatel neodstranil poškození nebo vadu bez zbytečného odkladu a řádně, tato poškození nebo vady odstranit na svůj náklad a po pronajímateli poté požadovat náhradu odůvodněných nákladů, popřípadě slevu z nájemného (ledaže poškození nebo vada nejsou podstatné). Uhrazení odůvodněných nákladů musí u pronajímatele uplatnit bez zbytečného odkladu poté, co poškození nebo vadu měl a mohl při řádné péči zjistit (ust. § 2265, odst. 3 NOZ).

Prekluzivní lhůty u zájezdu :

Nutí-li vnější okolnosti pořadatele změnit podmínky zájezdu, navrhně zákazníkovi změnu smlouvy. Nesouhlasí-li zákazník se změnou smlouvy, má právo od smlouvy odstoupit; pořadatel může určit pro odstoupení přiměřenou lhůtu, která nesmí být kratší než pět dnů a musí skončit před zahájením zájezdu. Neodstoupí-li zákazník od smlouvy v určené lhůtě, platí, že se změnou smlouvy souhlasí, tj. jeho právo na odstoupení od smlouvy propadlo (ust. § 2531 NOZ).

Má-li zájezd vadu a vytkl-li jí zákazník bez zbytečného odkladu, má zákazník právo na slevu z ceny ve výši přiměřené rozsahu a trvání vady. Nevytkl-li zákazník vadu zájezdu bez zbytečného odkladu vlastním zaviněním, soud mu právo na slevu z ceny nepřizná, jestliže pořadatel namítne, že zákazník své právo neuplatnil ani do jednoho měsíce od skončení zájezdu ani u něho, ani u osoby, která uzavření smlouvy zprostředkovala (ust. § 2540 NOZ). Lhůta „bez zbytečného odkladu“ je lhůtou pořádkovou, se kterou zákon nespojuje žádné negativní právní

následky, a pokud zákazník svá práva uplatní u pořadatele v jednoměsíční lhůtě, práva prekluzí nezaniknou.

Nově by se měl tento právní institut aplikovat v případě relativní neúčinnosti právního jednání.

V případě neúčinnosti právního jednání bude prekluzivní lhůta činit :

- pět let v případech jednání dlužníka učiněných v úmyslu zkrátit své věřitele, byl-li takový úmysl druhé straně znám (§ 590, odst. 1 písm. a/),
- dva roky v případech jednání dlužníka, kterými zkrátil své věřitele, musel-li být druhé straně znám dlužníkuv úmysl věřitele zkrátit (§ 590, odst. 1, písm. b/)
- dva roky v případech jednání, kterými byl věřitel zkrácen a k němuž došlo mezi dlužníkem a osobou jemu blízkou nebo které dlužník učinil ve prospěch takové osoby, ledaže druhé straně v době, kdy se právní jednání stalo, dlužníkuv úmysl zkrátit věřitele znám nebyl a ani znám být nemusel (§ 590, odst. 1, písm. c/),
- jeden rok v případě kupní nebo směnné smlouvy, musela-li druhá strana poznat v dlužníkově jednání mrhání majetkem, kterým je dlužníkuv věřitel zkracován (§ 590, odst. 2),
- dva roky v případě bezúplatného právního jednání dlužníka (§ 591) s výjimkou případů, kdy se jedná o:
  - a) plnění povinnosti uložené zákonem
  - b) obvyklé příležitostné dary
  - c) věnování učiněné v přiměřené výši na veřejně prospěšný účel
  - d) plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti

V novém občanském zákoníku je prekluze dále upravena např. v následujících ustanoveních:

§ 1075: *Právo vlastníka věci, kterou zpracovatel nezpracoval v novou věc v dobré víře, se ponechává na vůli, zda si přisvojí novou věc a nahradí druhému, co on pozbyl, nebo zda mu věc za náhradu ponechá, právo k volbě výhodnějšího řešení zanikne, nebude-li vykonáno do jednoho měsíce ode dne, kdy se vlastník o zpracování věci dozvěděl.*

§ 1187: *Předkupní právo k jednotce při jejím prvním převodu zanikne, nepřijme-li nájemce nabídku do šesti měsíců od její účinnosti.*

§ 1325: *Předkupní právo společníků zaniká, neuplatní-li je společníci při zpeněžení zástavy.*

Prekluzi lze nalézt v ustanoveních vztahujících se ke skončení nájmu:

§ 2314: *Vypovídání strana má právo do uplynutí jednoho měsíce ode dne, kdy jí byla výpověď doručena, vznést proti výpovědi námitky; námitky vyžadují písemnou formu, nevznese-li vypovídání strana námitky včas, právo žádat přezkoumání oprávněnosti výpovědi zanikne. Vznese-li vypovídání strana námitky včas, ale vypovídající strana do jednoho měsíce ode dne, kdy jí námitky byly doručeny, nevezme svou výpověď zpět, má vypovídání strana právo žádat soud o přezkoumání oprávněnosti výpovědi, a to do dvou měsíců ode dne, kdy marně uplynula lhůta pro zpětvzetí výpovědi.*

§ 2318, odst. 2: *Po dobu, po niž nájemce nemohl věc řádně užívat vůbec nebo jen se značnými obtížemi, má právo na prominutí nájemného, anebo na slevu z nájemného nebo snížení nájemného; své právo musí nájemce uplatnit u pronajímatele do konce ujednané doby nájmu, jinak zanikne.*

Dále se lze s prekluzivní lhůtou setkat v následujících ustanoveních:

§ 2419 (smlouva o skladování): *Závazek zanikne, pokud věc nebude skladovateli předána k uskladnění v ujednané době, jinak do šesti měsíců od uzavření smlouvy.*

§ 2148: *Předkupní právo zanikne, pokud předkupník nezaplatí kupní cenu v ujednané lhůtě, jinak do osmi dnů po nabídce u věci movité a do tří měsíců po nabídce u nemovitosti.*

§2325: *Neuplatní-li nájemce u pronajímatele právo na náhradu nákladů vynaložených na údržbu, právo zanikne do tří měsíců od vynaložení těchto nákladů.*

§ 2555, odst. 2 (smlouva o přepravě): *Nepožádá-li odesílatel dopravce o převzetí zásilky v ujednané době a není-li ujednána do šesti měsíců od uzavření smlouvy, práva a povinnosti ze smlouvy zaniknou.*

Prekluzi lze v novém občanském zákoníku nalézt v některých ustanoveních věnovaných pojištění (§§ 2786 a násl.) řešících především oprávnění pojistitele vypovědět pojištění a okolnosti skončení pojištění v případech změn pojistné smlouvy.

(např. :

§ 2786 – *upraví-li pojistitel výši pojistného, sdělí jí pojistníkovi nejpozději dva měsíce přede dnem splatnosti pojistného za pojistné období, ve kterém se má výše pojistného změnit; nesouhlasí-li pojistník se změnou, může nesouhlas projevit do jednoho měsíce ode dne, kdy se o ní dozvěděl.*

§ 2791, odst. 1 – *prokáže-li pojistitel, že by uzavřel smlouvu za jiných podmínek, pokud by pojistné riziko ve zvýšeném rozsahu existovalo již při uzavírání smlouvy, má právo navrhnout novou výši pojistného. Neučiní-li tak do jednoho měsíce ode dne, kdy mu změna byla oznámena, jeho právo zaniká.*

§ 2791, odst. 2 – není-li návrh přijat nebo nově určené pojistné zapláceno v ujednané době, jinak do jednoho měsíce ode dne doručení návrhu, má pojistitel právo pojištění vypovědět s osmidenní výpovědní dobou; toto právo však pojistitel nemá, neupozornil-li na možnost výpovědi již v návrhu. Nevypoví-li pojistitel pojištění do dvou měsíců ode dne, kdy obdržel nesouhlas s návrhem, nebo kdy marně uplynula doba podle odstavce 1, zanikne jeho právo vypovědět pojištění.

§ 2792 – prokáže-li pojistitel, že by vzhledem k podmínkám platným v době uzavření smlouvy smlouvu neuzavřel, existovalo-li by pojistné riziko ve zvýšeném rozsahu již při uzavírání smlouvy, má právo pojištění vypovědět s osmidenní výpovědní dobou. Nevypoví-li pojistitel pojištění do jednoho měsíce ode dne, kdy mu změna byla oznámena, zanikne jeho právo vypovědět pojištění.

§ 2793, odst. 1 – poruší-li pojistník nebo pojištěný povinnost oznámit zvýšení pojistného rizika, má pojistitel právo pojištění vypovědět bez výpovědní doby.....nevypoví-li pojistitel pojištění do dvou měsíců ode dne, kdy se o zvýšení pojistného rizika dozvěděl, zanikne jeho právo vypovědět pojištění.

§ 2808 – porušil-li pojistník nebo pojištěný úmyslně nebo z nedbalosti povinnost stanovenou v § 2788, má pojistitel právo od smlouvy odstoupit, prokáže-li, že by po pravdivém a úplném zodpovězení dotazů smlouvu neuzavřel. Pojistník má právo od smlouvy odstoupit, porušil-li pojistitel povinnost stanovenou v § 2789. Právo odstoupit od smlouvy zaniká, nevyužije-li je strana do dvou měsíců ode dne, kdy zjistila nebo musela zjistit porušení povinnosti stanovené v § 2788.

Prekluzivní lhůtu lze konečně nalézt i v ust. § 3062 nového občanského zákoníku : zákonné předkupní právo spoluvlastníků podle § 140 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zanikne uplynutím jednoho roku ode dne účinnosti tohoto zákona.

9.3. PREKLUZE V RODINNÉM PRÁVU

Počínaje 1. lednem 2014 byla úprava rodinného práva zahrnuta do komplexní úpravy nového občanského zákoníku. Některé rodiněprávní vztahy se budou i nadále stávat předmětem prekluze. Stejně jako doposud se předmětem prekluze budou stávat především práva související s popíráním otcovství.

Obecnou prekluzivní dobou bude opět doba šesti měsíců. V této době se budou prekludovat:

- a. právo manžela popírat otcovství (§ 785 občanského zákoníku)
- b. právo matky dítěte popírat otcovství (§ 789 občanského zákoníku)
- c. právo opatrovníka popřít otcovství v případě, že manžel matky nebo matka pozbyl (la) způsobilosti k právním úkonům (§ 785, odst. 2 občanského zákoníku)
- d. právo muže a matky, resp. jejich opatrovníka, jejichž souhlasným prohlášením bylo otcovství určeno, popírat otcovství (§§ 790 a 791 občanského zákoníku).

Nový občanský zákoník zavádí nově prekluzivní lhůtu pro popření otcovství manželem matky (§785 občanského zákoníku), a to do šesti let od narození dítěte.

Počátek prekluzivní doby v těchto případech je většinou poměrně snadno zjistitelný.

- a) Tam, kde jde o právo manžela matky dítěte na popření otcovství, počíná běžet prekluzivní doba ode dne, kdy se manžel dozví, že se jeho manželce narodilo dítě. Pouze v případě, na který poukazuje ustanovení § 788 občanského zákoníku, počítá šestiměsíční prekluzivní doba k popření otcovství dřívějšímu manželu matky nikoli ode dne, kdy se dozví, že se jeho manželce narodilo dítě ale, ode dne, kdy se dozví o pravomocném rozhodnutí soudu, kterým bylo

vysloveno, že pozdější manžel znovu provdané matky není otcem jejího dítěte.

- b) Pro právo matky na popření toho, že otcem dítěte je její manžel (§ 789 občanského zákoníku), počíná běžet šestiměsíční prekluzivní doba dnem, kdy se jí dítě narodilo.
- c) V případě, že manžel matky pozbyl způsobilosti k právním úkonům a k popření otcovství je za něho oprávněn opatrovník (§ 785, odst. 2 občanského zákoníku), běží mu šestiměsíční prekluzivní doba od jeho ustanovení.

Protože ustanovení o popěrném právu manžela platí podle § 789 občanského zákoníku pro popěrné právo matky, může tam, kde pozbyla způsobilosti k právním úkonům matka, popřít za ni otcovství jejího manžela k dítěti, které se jí narodilo, rovněž opatrovník. I zde bude počínat prekluzivní doba dnem, kdy se opatrovník dozví o tom, že se jím zastupované ženě narodilo dítě, k němuž má být popřeno otcovství manžela matky. Protože však v tomto případě bude opatrovník vědět o narození dítěte v drtivé většině případů již při svém ustanovení, počne mu prekluzivní doba k popření otcovství běžet v uvedené většině případů dnem doručení usnesení, kterým byl ustanoven za opatrovníka matky dítěte.

- d) Jde-li o popření otcovství muže, které bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, počíná uvedenému muži běžet šestiměsíční prekluzivní doba k popření otcovství dnem, kdy bylo takto otcovství určeno (§ 790 odst. 1 občanského zákoníku). Tam, kde došlo k určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů ještě před narozením dítěte, neskončí stanovená šestiměsíční prekluzivní doba dříve než uplynutím šesti měsíců od narození dítěte. V tomto případě se vlastně jedná o stavení prekluzivní doby.

Po uplynutí výše uvedených lhůt se ani manžel matky, matka dítěte, resp. muž a matka, kteří souhlasným prohlášením uznali otcovství, případně opatrovník všech těchto osob, nemohou domáhat popření otcovství. Právo

popírat otcovství se prekluduje – zaniká po uplynutí výše stanovených dob.

Dle § 792 občanského zákoníku však může dojít k prolomení prekluze v případech, pokud to vyžadují zájem dítěte a veřejný pořádek. V těchto případech může být zmeškání prekluzivní lhůty prominuto.

Podle § 793 občanského zákoníku může soud i bez návrhu zahájit řízení o popření otcovství, bylo-li otcovství určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale otec dítěte takto určený nemůže být jeho otcem, pokud to vyžaduje zřejmý zájem dítěte a mají-li být naplněna ustanovení zaručující základní lidská práva. Toto právo soudu je časově neomezené.

9.4. PRÁVNÍ NÁSLEDKY PREKLUZE

Uplynul-li určitý, právním předpisem přesně stanovený čas a oprávněný subjekt v něm stanoveným právním způsobem nevykonal své právo, nastávají ex lege bez dalšího právní následky prekluze.

Subjektivní právo oprávněného subjektu jako takové zanikne, takže neexistuje ani jako nežalovatelné (naturální) právo. Tento rys je pojmovým znakem prekluze. V důsledku toho právní vztah mezi oprávněným subjektem a povinným subjektem přestává existovat. Proto již nelze prekludované - zaniklé právo platně uznat. Zánikem subjektivního práva přestává existovat i nárok, který zaniklé subjektivní právo provázel. Příslušný orgán přihlíží k prekluzi z úřední povinnosti. Plnil-li povinný subjekt oprávněnému subjektu i po zamítavém rozhodnutí příslušného orgánu vydaném na základě prekluze, neplnil to, co povinen plnit byl (povinnost již předtím zanikla), takže může poskytnuté plnění požadovat zpět z titulu bezdůvodného obohacení.

Pojmovým znakem právní instituce prekluze, který musí být bezpodmínečně dán, je zánik samostatného subjektivního práva po marném uplynutí prekluzivní lhůty.

10. ROZLIŠENÍ PROMLČENÍ A PREKLUZE

Právní instituce promlčení a prekluze je třeba důkladně rozlišovat. Hlavní rozdíly mezi těmito institucemi jsou především následující :

Uplynutím promlčecí lhůty právo nezaniká, ale trvá dále, jako tzv. naturální právo, zanikl pouze nárok. To znamená, že právo již prostřednictvím soudu nebo jiného orgánu není vynutitelné.

Uplynutím prekluzivní lhůty právo zaniká, netrvá dále ani jako právo nežalovatelné.

Promlčené právo lze přiznat soudním rozhodnutím, jestliže dlužník nevznesl námitku promlčení. K promlčení totiž soud přihlíží jen k námitce dlužníka.

Prekludované právo nelze přiznat soudním rozhodnutím, protože k zániku práva prekluzí přihlíží soud z úřední povinnosti, tj. bez ohledu na stanoviska účastníků právního vztahu.

Protože promlčený dluh existuje nadále jako tzv. naturální obligace, může dlužník splnit svůj dluh i po uplynutí promlčecí lhůty. Nebude se jednat o plnění bez právního důvodu, neboť ten nezanikl. Na straně oprávněného tedy nepůjde o bezdůvodné obohacení, dlužník již to, co plnil, nemůže požadovat nazpět.

Naproti tomu prekludované právo zaniká, proto dojde-li po uplynutí prekluzivní lhůty k plnění, jde o bezdůvodné obohacení, neboť právní důvod plnění odpadl. Dlužník tedy může požadovat vrácení již plněného z titulu bezdůvodného obohacení.

Právní následek spočívající ve ztrátě nároku v důsledku promlčení nastává v první řadě uplynutím určitého - přesně vymezeného časového úseku (události), spolu s opomenutím včasného podání žaloby, návrhu, resp. námítky u příslušného orgánu (omisivní procesní úkon). Má-li však ke zmíněnému právnímu následku dojít (tj. má -li nastat zánik nároku), je v těchto případech nezbytné, aby ke shora uvedeným právním

skutečností přistoupila ještě právní skutečnost další, totiž aby povinný subjekt namítl promlčení (komisivní úkon).

Naproti tomu právní následek spočívající v zániku práva v důsledku prekluze nastává již uplynutím určitého, přesně vymezeného časového úseku (událost), spolu s opomenutím vykonat včas buď předepsaný právní úkon, nebo jiný právní úkon vedoucí k uspokojení práva anebo stanovený procesní úkon.

Srovnáním institutů promlčení a prekluze tedy dojdeme k závěru, že u promlčení zůstává právní postavení obou subjektů – dlužníka a věřitele zhruba stejné. Postavení žádného z nich není nijak výrazně zvýhodněno. Věřitel má dostatek času na to, aby své právo řádně uplatnil v promlčecí lhůtě. Zároveň jsou na jeho ochranu v zákoně stanoveny různé překážky běhu promlčecí lhůty. Pokud však své právo z jakéhokoli důvodu opomene uplatnit, musí počítat s nepříznivými právními následky, ty však nenastupují automaticky. K tomu, aby tyto následky nastoupily, je třeba aktivního jednání dlužníka – tento tedy také musí o svá práva dbát, neboť jak je uvedeno výše, soudy nemají poučovací povinnost, pokud jde o námitku promlčení.

Naopak v případě prekluze je v mnohem výhodnější pozici osoba, proti které právo prekluzí zanikne. Lze tudíž předpokládat, že hlavním motivem zákonodárce, pokud zvolil prekluzi a nikoliv promlčení, není snaha motivovat subjekty právních vztahů, aby se o svá práva řádně staraly, neboť toho by dosáhl již promlčením a za mnohem „spravedlivějších“ podmínek pro obě strany. Navíc by tak stranám ponechal možnost, aby jejich závazek zanikl splněním či započtením atd., což prekluze neumožňuje. Z výše uvedeného vyplývá, že prekluze je mnohem větším zásahem státu do práv a povinností subjektů právních vztahů, než je tomu u promlčení.

11. VYDRŽENÍ

Vydržení je originálním způsobem nabytí vlastnického práva upraveným v § 1089 a násl. občanského zákoníku. K nabytí vlastnického práva tímto způsobem dochází přímo ze zákona, za předpokladu, že držitel je poctivý a vlastnické právo drží po určenou dobu. Vydržením tedy rozumíme nabytí vlastnického práva k věci na základě její držby po dobu stanovenou zákonem.

Účelem vydržení je zajištění právní ochrany tomu, kdo věc dlouhodobě ovládá v dobré víře, že je jejím vlastníkem, a o věc se stará v domnění, že s ní jakožto vlastník může oprávněně nakládat. Účelem vydržení je tedy uvedení faktického stavu trvajících po určitou zákonem předepsanou dobu do souladu s právním stavem - vydržením se mění faktický stav (držba) na stav právní (po uplynutí stanovené doby a při splnění dalších podmínek se z držitele stává vlastník věci).

Podle § 987 občanského zákoníku je držitelem ten, kdo vykonává právo pro sebe. Pojmovým znakem držby je tedy vůle mít věc pro sebe. Nový občanský zákoník již nerozlišuje držbu věci a držbu práva.

Předpokladem vydržení, tedy vzniku vlastnického práva, podle nového občanského zákoníku, je držba pravá, poctivá a řádná, a to po stanovenou nepřerušenu dobu.

Nový občanský zákoník tedy rozlišuje držbu následovně:

Držba pravá a nepravá :

pravá je taková držba, která nebyla získána svémocně, lstí nebo výprosou. Naopak nepravá držba nastává např. tehdy, dojde-li k převodu věci v důsledku uvedení v omyl dosavadního držitele, pokud se někdo vetřel v držbu svémocně, nebo někdo usiluje proměnit v trvalé právo to, co mu bylo povoleno jen výprosou

Držba poctivá a nepoctivá :

Poctivá je taková držba, kdy držitel je z přesvědčivého důvodu v dobré víře, že mu náleží právo, které vykonává. Výraz poctivý držitel je nutné vykládat šířeji, než výraz osoba v dobré víře. Jde o takového držitele v dobré víře, který svého postavení nezneužívá a současně plní své závazky související s danou věcí. Dobrá víra tak představuje součást statusu poctivého držitele.

O poctivé držbě tedy můžeme hovořit i tam, kde držitel vykonává právo v omylu, že mu právo patří, a jde přitom o omyl omluvitelný. Při hodnocení poctivé držby je třeba vzít do úvahy, zda držitel při normální opatrnosti, kterou lze s ohledem na okolnosti a povahu daného případu po každém požadovat, neměl, resp. nemohl mít, po celou vydržecí dobu důvodné pochybnosti o tom, že mu právo patří.

Naopak nepoctivá držba je taková, kdy držitel nemá přesvědčivý důvod k dobré víře.

Poctivost držby zanikne v okamžiku, kdy se držitel seznámil s okolnostmi, ze kterých mu muselo být zjevné, že vykonává právo, které mu nenáleží.

Z tohoto důvodu pro existenci dobré víry nestačí pouhé tvrzení držitele, že je přesvědčen o tom, že mu věc patří, avšak jeho tvrzení musí být podloženo konkrétními okolnostmi, z nichž se dá soudit, že toto přesvědčení tu skutečně je a že je důvodné.

V této souvislosti lze zmínit např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 428/2007 zabývající se pojmem oprávněný držitel. Dle něj je *oprávněným držitelem i ten, který věc drží v omylu, že mu věc patří, a jde přitom o omyl omluvitelný. Omluvitelný je omyl, ke kterému došlo přesto, že mýlící postupoval s obvyklou mírou opatrnosti, kterou lze se zřetelem k okolnostem konkrétního případu po každém požadovat. Pokud omyl přesahuje rámec běžného obvyklého posuzování věcí, není omluvitelný. Držitel, který drží věc na základě takového omylu, může sice být v dobré*

víře, avšak nikoli se zřetelem ke všem okolnostem a proto nemůže být držitelem oprávněným.

Dobrou víru vylučuje, jestliže se někdo věci zmocnil násilím, lstí nebo podvodem, anebo pokud ten, kdo s věcí nakládá, si věc vědomě ponechal, ačkoli mu jí někdo pouze dočasně svěřil.

Nový občanský zákoník rovněž dále vymezuje práva poctivého držitele. Poctivý držitel požívá všechna dílčí vlastnická práva, která jsou formálně vymezena souhrnnou definicí ius disponendi. Součástí základních práv poctivého držitele je výslovně právo na zničení věci, byť i poctivý držitel může být často na tomto právu omezen.

Nepoctivý držitel je povinen nejen vydat veškerý užitek získaný držbou, ale též nahradit užitek, který by získala osoba nepoctivou držbou zkrácená, jakož i veškerou jinou škodu způsobenou zkrácené osobě.

Držba řádná a neřádná:

Řádná je taková držba, která se zakládá na platném právním titulu, neruší cizí držbu, držitel se ujme držby z vůle předchozího držitele nebo se jí ujme na základě výroku orgánu veřejné moci. Naopak u držby neřádné nemůže držitel platný právní titul doložit.

Platí, že nepoctivý nebo nepravý držitel nemůže vlastnické právo vydržet v žádném případě.

Držbu můžeme dále dělit podle toho, kdo ji vykonává, a to na držbu vlastníkem, která je jedním z pojmů vlastnictví a držbu nevlastníkem, která je pojmovým znakem vydržení. Takový držitel, který není vlastníkem, mívá výhodnější postavení např. ve sporu proti tomu, kdo věc nemá ve své moci, ale tvrdí, že k takové věci právo má. Univerzální pojem držby neexistuje.

Zákon nově výslovně upravuje nabytí držby:

- Bezprostřední originální (v rozsahu, v němž se držitel věci skutečně ujal)
- Odvozené (derivativní) – případy, pokud držitel převede držbu na nového držitele, nebo pokud držbu získá v důsledku právního nástupnictví po dosavadním držiteli.

Držba zaniká:

- Vzdáním se držby ze strany držitele,
- Ztratí-li držitel trvale možnost vykonávat obsah práva
- Vypuzením držitele, pokud si držitel nezjedná nápravu buď svépomocí nebo žalobní cestou

Držba nezaniká:

- Nevykonáváním držby
- Smrtí držitele

Předmětem držby může být nejen věc, ale i právo. Takové právo však musí připouštět trvalý nebo opětovný výkon. U držby práva je pojmovým znakem pouze úmysl mít takové právo pro sebe jako vlastní, faktickým ovládnutím je potom samotný výkon takového práva. Takovým právem mohou být jak práva věcná, tj. věcné právo k věci cizí nebo právo zástavního věřitele, tak i některá práva obligační, např. právo nájmu.

Při vydržení tedy nadále není potřeba k nabytí vlastnictví žádného rozhodnutí, případné soudní rozhodnutí ohledně vydržení práva bude rozhodnutím deklaratorním. K vydržení je soudem či jiným orgánem přihlíženo ex offio, není zde tedy důležité, aby se oprávněný svého vydržení dovolával.

11.1. ŘÁDNÉ A MIMOŘÁDNÉ VYDRŽENÍ

Nový občanský zákoník rozlišuje řádné a mimořádné vydržení.

O řádné vydržení se jedná, pokud poctivý držitel drží vlastnické právo po určenou dobu. Pak je vydrží a nabude věc do vlastnictví. Nepoctivost předchůdce nebrání poctivému nástupci, aby počal vydržení dnem, kdy nabyl držby.

K vydržení se vyžaduje pravost držby, a aby se držba zakládala na právním důvodu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva, pokud by náleželo převodci, nebo kdyby bylo zřízeno oprávněnou osobou.

Nabyli-li zůstavitel nepravou držbu, nemůže vlastnické právo vydržet ani jeho dědic, i kdyby držel poctivě. To platí obdobně i pro všeobecného právního nástupce právnické osoby.

O mimořádné vydržení se jedná tehdy, pokud držitel neprokáže právní důvod, na kterém se jeho držba zakládá. Pokud tedy vydržitel není schopen prokázat právní důvod, na kterém se jeho držba zakládá, vydrží právo ve dvojnásobné době, než která by k vydržení byla nutná, tj. u movitostí po uplynutí doby šesti let a u nemovitostí po uplynutí doby dvacet let. To neplatí v případě, pokud se držiteli prokáže nepoctivý úmysl. Toto ustanovení má chránit poctivé držitele, kteří však z nejrůznějších důvodů nejsou – většinou pro uplynutí velkého časového období – již schopni prokázat právní důvod, na kterém se jejich držba zakládá.

11.2. ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLADY VYDRŽENÍ:

Základní předpoklady vydržení jsou tedy následující :

1. Způsobilý subjekt - vydržením může nabýt vlastnické právo poctivý držitel, a to jak fyzická, tak právnická osoba
2. Způsobilý předmět – vydržet lze jakoukoli věc, která může být předmětem vlastnického práva
3. Pravost držby - tj. nakládání s věcí jako se svou se zřetelem ke všem okolnostem, že držiteli věc patří.
4. Postačující právní důvod držby

Je nutný u řádné držby a je podmínkou k tomu, aby došlo k řádnému vydržení věci.

5. Uplynutí stanovené vydržecí doby
  - tři roky u movité věci a deset let u nemovitosti při řádném vydržení.
  - šest let u movité věci a dvacet let u nemovitosti při mimořádném vydržení

Na počátek a trvání vydržecí doby se přiměřeně použijí ustanovení o běhu promlčecí doby. Tím, že uplyne stanovená doba k vydržení, nabude vlastnické právo k věci dosavadní poctivý držitel. Ve prospěch poctivého držitele se do stanovené doby započte i doba, po kterou měl věc v řádné a poctivé držbě právní předchůdce vydržitele.

6. Nepřetržitost držby po celou vydržecí dobu

Držba musí být nepřetržitá po celou zákonem stanovenou dobu. Pokud jí držitel v průběhu vydržecí doby nevykonával déle než jeden rok, držba se přerušuje. Do vydržecí doby se ve prospěch vydržitele započte i doba řádné a poctivé držby jeho předchůdce. Nabyli-li někdo poctivě držbu od poctivého držitele, jehož držba se

zakládá na právním důvodu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva, započítává se mu vydržecí doba jeho předchůdce, při mimořádném vydržení se nástupci započte vydržecí doba poctivého předchůdce bez dalšího.

Jakákoli relevantní ztráta držby znamená konec běhu vydržecí doby. Nepřetržitostí se rozumí nepřerušovaný stav, trvající u movitostí tři roky a u nemovitostí deset let (u řádné držby) nebo u movitostí šest let a u nemovitostí dvacet let (u mimořádné držby). Vyžaduje to tehdy, aby po tuto dobu stále trvaly všechny podmínky poctivé a pravé držby. V důsledku toho by o nepřetržitost nemohlo jít například tehdy, kdyby v průběhu stanovené lhůty držitel přestal nakládat s věcí jako s vlastní. Poctivému držiteli by však nemělo být k tíži, kdyby např. přestal s věcí nakládat jako s vlastní proto, že mu jí třetí osoba odcizila.

Splněním všech shora uvedených předpokladů dochází ex lege k originárnímu nabytí vlastnického práva. Není vyloučeno ani nabytí věci vydržením do podílového spoluvlastnictví manželů. Protože k nabytí práva dochází přímo ze zákona, není třeba žádného uplatnění či rozhodnutí. Případný výrok soudu má pouze deklaratorní povahu. K vydržení soud či jiný orgán přihlíží vždy, tj. bez zřetele k tomu, zda se jej oprávněný dovolal či nikoli.

Občanský zákoník nově zavádí jistá omezení při vydržení, pokud se jedná o vztahy mezi zákonnými zástupci a zastoupenými, opatrovníky a opatrovanci, poručníky a poručenci a o vztahy mezi manžely.

Vyžaduje-li se, aby osoba měla zákonného zástupce nebo opatrovníka, počne vydržecí doba běžet ohledně práva proti ní až ode dne, kdy zákonného zástupce nebo opatrovníka získá. Již započatá doba běží dále, avšak neskončí dříve, než uplyne jeden rok po odpadnutí překážky.

Vydržet vlastnické právo nemůže zákonný zástupce proti zastoupenému, ani zastoupený proti svému zákonnému zástupci. To platí obdobně i pro opatrovníka a opatrovance a pro poručníka a poručenice.

Mezi manžely nepočne vydržecí doba běžet ani neběží, dokud manželství trvá. To platí obdobně i pro osoby žijící ve společné domácnosti, zákonného zástupce a zastoupeného, opatrovníka a opatrovance i pro poručníka a poručenice.

RESUME :

THE MEANING OF TIME AND PERIODS IN THE PRIVATE LAW

The aim of this rigorosum thesis is an analysis and description of the current legislation of the issues regarding the meaning of time and periods in the private law.

Since, from the eras past up to nowadays, virtually every legal order linked the running of time with certain legal consequences, time can be without a trace of doubt considered one of the historically most significant and most important objective legal events – as wherever the law links the running of the time with legal consequences, the running of time causes the origin, alteration, or termination of relations within the Civil Law system.

Time may acquire the meaning as an independent legal matter or as a part of a complex legal matter; in the private law, the time has the legal significance as a firmly set period of time (date) or as the running time (period).

Due to the significance of legal consequences related to running of time and/or elapsing of time or a period, the rigorosum thesis deals not only with the terms of periods as such, but also with the issue of precise determination of period commencement or termination and the issue of (un)interrupted terms of periods, i.e. when and under which circumstances periods are interrupted or suspended.

Furthermore, the thesis elaborates on the concepts which are closely linked to the legal event under scrutiny (time) – limitation, lapse a prescription. Also the historical development of the aforementioned concepts is also mentioned, the focus is namely on the current legislation governing the concepts concerned.

The legal concept of limitation under the current legislation rests with the fact that the right which is not exercised (i.e. exercised before court) within the determined period stipulated by law – the right is limited within the period of limitation and the debtor is no longer obliged to settle the debt. However, if the debtor repays the debt after the period of limitation elapses, they cannot request a refund of the amount paid. The court takes limitation into consideration only if the debtor objects that the right has been already limited.

The new Civil Code differentiates two general periods of limitation: subjective and objective. The general three-year subjective period is determined by the moment when the beneficiary learnt of their right and circumstances necessary to exercise such right, whereas the general ten-year objective period is determined by the moment when the beneficiary should and could have learnt about their right and circumstances necessary to exercise such right.

The thesis also focuses on the situations when the period of limitation may be hindered by such events with which the law links cessation of the period of limitation (cessation of limitation) or events existing prior to commencement of the period of limitation, which result in suspension of the running of a period of limitation.

The thesis also deals with the issue of lapse, i.e. extinguishment of a right if not exercised within the lapse period stipulated by law (failure to exercise a right).

After such period elapses, the right may not be sought as the right is extinguished. Therefore the lapse period is called a lapsable period – the right is lapsed and extinguished as a whole without any existence of a natural obligation. The lapse (extinguishment) of a right is admissible only in the cases delineated by law.

Another major concept described by the *rigorosum* thesis is the concept of prescription as an original manner of acquisition of an ownership title. In this manner the ownership title is acquired directly under the law

provided the holder is honest and has been holding the ownership title for a certain period of time. Prescription is thus deemed to be the acquisition of an ownership title to an item on the basis of possession thereof for a period stipulated by law. The prerequisite of prescription, i.e. the establishment of ownership title, is a right, honest and due possession of the said item for a set uninterrupted period of time.

Therefore, in the case of prescription the acquisition of ownership title necessitates no decision, and the possible court judgment regarding prescription of a right shall be a declaratory judgment.

ABSTRAKT :

Analýza a popis historického vývoje a aktuální právní úpravy problematiky významu času a lhůt v soukromém právu. Problematika vzniku, změny nebo zániku občanskoprávních vztahů v návaznosti na plynutí času. Otázka počítání času, rozlišení pevně stanoveného času (data) a času plynoucího (lhůty, doby). Problematika konkrétního určení počátku či konce lhůt, otázka nepřetržitosti běhu lhůt (přerušeni či stavení běhu lhůt), důsledky u/plynutí času.

Analýza, historický vývoj, popis a srovnání institutů promlčení (oslabení práva), prekluze (zánik práva) a vydržení, jejich současná právní úprava. Význam a důsledky promlčení a prekluze, rozlišení obou institutů.

ABSTRACT

Analysis and description of historical development and of the current legislation of the issues dealing with the meaning of time and periods in the private law. The issues of origin, alteration, or termination of relations within the Civil Law in connection with the time flow. The question of determining a fixed period of time (date) and the time running (periods, times). The issue of a particular determination of the commencement or the termination of the periods, the question of (un)interrupted periods (suspension or termination of the period running), consequences of passage of time.

Analysis, historical development, description and comparison of the concept of limitation (weakening of a right), lapse (extinguishment of a right), and prescription, the current legislation thereof. The meaning and consequences of the limitation and the lapse, distinguishing between both the aforementioned concepts.

KLÍČOVÁ SLOVA:

ČAS, LHŮTY, PROMLČENÍ.

KEY CONCEPTS:

TIME, TERMS, LIMITATION OF TIME

Seznam použité literatury:

Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem

- *Prof. Dr. JUDr. K. Eliáš a kolektiv, Nakladatelství Sagit 2014*

Nový občanský zákoník – nejdůležitější změny

- *JUDr. Bezouška P., Ph.D., Mgr. Piechowiczová L., 1. vydání, edice právo*

Nový občanský zákoník – srovnání nové a současné úpravy občanského práva

- *Svejkovský J. a kol., Nakladatelství C.H.Beck 2013*

Občanské právo hmotné – Obecná část, Absolutní majetková práva

- *Herdík J. a kolektiv, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013*

Občanské právo (1)

- *J. Fiala, J. Hurdík, M. Hrušáková, Nakladatelství Doplněk 1992*

Občanský zákoník – komentář

- *O. Jehlička, M. Škárová, J. Švestka, A. Vodička, Nakladatelství C.H.Beck, Praha 1994*

Právní slovník

- *Z. Madara, Nakladatelství Panorama*

Promlčení a prekluze v čs. právním řádu

- *J. Švestka, Z. Češka, J. Chyský, Nakladatelství Orbis, Praha 1967*

Světové dějiny státu a práva ve starověku

- *J. Tureček a kol., Praha 1963*

Učebnice československého občanského práva

- *V. Knapp a kol., Nakladatelství Orbis, Praha 1965*

Učebnice občanského a rodinného práva

- *V. Knapp a spol., Nakladatelství Orbis, Praha 1955*

Všeobecný zákonník občanský pro vešk. německé země dědičné č.946/1811 Sb. Z.s.

Občanský soudní řád – Komentář. 5.vyd.

- *Praha, Bureš J., Drápal L., Mazanec M., C.H.BECK, 2001*

Občanský zákoník, Komentář, Díl I. Praha

- *Češka Z., Kabát J., Ondřej J., Švestka J., PANORAMA, 1987*

Občanské právo hmotné, 3. vydání

- *Brno, Masarykova univerzita, 2002, Fiala, J. a kol.*

Teorie práva

- *Brno, Masarykova univerzita, 2000, Havránek J. a kolektiv.*

Úvod do soukromého práva

- *Brno, Masarykova univerzita, 1997, Hurdík J. a kolektiv*

Zásady soukromého práva

- *Brno, Masarykova univerzita, 1998, Hurdík J.*

Úvod do soukromého práva - 2. vydání

- *Brno, Masarykova univerzita, 2002*

Občanské právo hmotné, II. svazek, 2. vydání

- *Praha, CODEX Bohemia, Knapp V. a kolektiv, 1998*

Občanské právo hmotné, Svazek I., 3. vydání

- *Praha, ASPI, 2002, Knappová M., Švestka J.*

Římské právo, 2. vydání

- *Praha, C. H. Beck, 1997, Kincl J., Urfus V., Skřejpek M.*

Občanské právo hmotné, I. svazek

- *Praha, Panorama, 1987, Lazar J., Švestka J. a kol.*

Právní slovník, I. díl. A-O

- *Praha, Orbis, 1978, Madar Z. a kolektiv*

Právní slovník, II. díl. P-Ž

- *Praha, Orbis, 1978, Madar Z. a kolektiv*

Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, 6.díl

- *Praha, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart v Praze, 1937, Rouček F., Sedláček J.*

Civilní právo procesní, 2. vydání

- *Praha, Linde, 2002, Winterová A. a kolektiv.*

Promlčení a prekluze v obchodních závazkových vztazích, 2. vydání

- *C.H. Beck v Praze v roce 2002*

Weinhold Daniel – Bulletin advokacie 1-2/2011